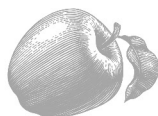
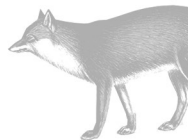
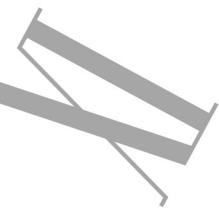
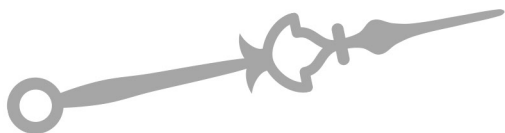

DEJVID
MIČEL

NEVIDLJIVI
SATI

Naslov originala

David Mitchell

THE BONE CLOCKS

Copyright © 2014 by David Mitchell

Translation copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Noi

Vreli talas

1984.

30. jun

Širim zavese na prozoru svoje sobe, i evo ga, žedno nebo i široka reka puna brodova, čamaca i svačega, ali ja već mislim o Vinijevim čokoladnim očima, o šamponu na Vinijevim leđima, graškama znoja na Vinijevim ramenima i Vinijevom prepredenom smehu i onda mi je već srce požizelo i, uf, što bih volela da sam na Vinijevoj gajbi u Ulici Pikok a ne u ovoj svojoj glupoj sobi. Sinoć su se reči nekako same rekle: „Čoveče, Vini, stvarno te volim“, a Vini je odbio oblak dima i glasom princa Čarlsa rekao: „Mora se priznati, i mi smo izrazito skloni da provodimo vreme s tobom, Holi Sajks“, i ja sam se zamalo upiščila od smeha, mada mi je bilo i pomalo krivo što nije rekao „I ja tebe volim“. Ako ćemo iskreno. Mada, momci imaju običaj da se glupiraju da bi sakrili ono što stvarno misle, to piše u svakom časopisu. Kad bih samo mogla sada da ga pozovem telefonom. Kad bi samo neko smislio telefon kojim možeš da pričaš sa bilo kim bilo kada. On sad ide svojim nortonom na posao u Ročester, u kožnoj jakni na kojoj srebrnim zakivcima piše LED ZEP. U septembru, kad napunim šesnaest, provozaće me na nortonu.

Neko dole lupa vratima ormara.

Mama. Niko drugi se ne bi usudio da tako lupa vratima.

A šta ako je otkrila?, pita zlobni glas.

Ne. Vini i ja smo bili i previše oprezni.

Mamu drma klimaks. To je sve.

Na gramofonu je „*Fear of Music*“ *Talking Heads*a, i ja spuštam iglu. Tu ploču mi je kupio Vini, druge nedelje kada smo se našli u prodavnici ploča *Čarobni autobus*. Ploča je neverovatna. Najviše volim „*Heaven*“ i „*Memories can't wait*“ ali nijedna stvar nije loša. Vini je bio u Njujorku i uživo je gledao *Talking*

Heads, stvarno. Njegov ortak Den je radio u obezbeđenju i posle svirke je uveo Vinija u bekstejdž, i on se tamo družio sa Dejvidom Birnom i bendom. Ako dogodine bude išao ponovo, vodiće i mene. Dok se oblačim, pronalazim svaku šljivu na telu i mislim kako bi bilo super da mogu i večeras kod Vinija, ali se on nalazi sa nekim ortacima u Doveru. Muškarci mrže kad se žene ponašaju ljubomorno, zato se pretvaram da nisam ljubomorna. Moja najbolja drugarica Stela je otišla u London, u lov na polovnu garderobu na Kemden marketu. Mama kaže da je za mene još rano da idem u London bez odraslih, i zato je Stela povela Ali Džesop. Danas će mi najveće uzbuđenje biti što ću usisati pab da zaradim tri funte džeparca. Superiška. Onda imam da obnavljam gradivo za kontrolni sledeće nedelje. Ne znam što prosto ne predam prazne papire i kažem profanima gde da nabiju te svoje Pitagorine teoreme, Gospodara muva i životni ciklus crva. Što da ne.

Stvarno, što da ne.

Dole u kuhinji, atmosfera je kao na Severnom polu. „Dobro jutro“, kažem ali samo Džeko diže glavu, tamo na sedištu pored prozora, gde crta. Šeron je u dnevnoj sobi, gleda crtaće. Tata je dole u hodniku, priča sa dostavljačem – kamion iz pivare bruji ispred paba. Mama secka jabuke za kuvanje, primenjuje na meni tretman ćutnjom, zbog koga bi ja trebalo da kažem: „Šta nije u redu, mama, šta sam sada zgrešila?“ ali to može mačku o rep. Očigledno je primetila da sam se sinoć kasno vratila, ali pustiću da ona načne tu temu. Sipam mleko na pahuljice i nosim ih za sto. Mama lupa poklopcem po šerpi i prilazi. „Dobro. Da čujem. Kakav si izgovor sad smislila?“

„I ja tebi želim dobro jutro. Izgleda da će opet vreo dan.“

„Da čujem. Šta je to bilo sinoć?“

Kada ne znaš šta ćeš, a ti glumi nevinost. „Šta tačno?“

Oči joj postaju nekako zmijske. „U koliko sati si se vratila kući?“

„Dobro, dobro, malo sam zakasnila, pa šta.“

„Dva sata nije 'malo'. Gde si bila?“

Žvaćem pahuljice. „Kod Stele. Zanele smo se i zaboravile koliko je sati.“

„Pa, to je, vidiš, veoma neobično. U deset sam pozvala Stelinu mama da vidim gde ste to kog đavola, i možeš li da zamisliš? Rekla mi je da si otišla pre osam. I kome ja sada da verujem, Holi? Tebi ili njoj?“

E, jebiga. „Posle sam išla da se malo prošetam.“

„I kuda si se to šetala?“

Oštrim svaku reč. „Pored reke, u redu?“

„A kuda si tačno šetala, uzvodno ili nizvodno?“

Puštam da se tišina otegne. „Kakve veze sad to ima?“

S televizora se čuju eksplozije iz crtača. Mama kaže mojoj sestri: „Šeron, isključi to čudo i zatvori vrata za sobom.“

„Šta sam ja kriva! Holi je zabrljala a ne ja!“

„Smesta, Šeron. I ti, Džeko, hoću da...“ Džeko je međutim već nestao. Pošto je Šeron otišla, mama nastavlja s napadom: „Bila si skroz sama, je li, dok si tako 'šetala'?“

Zašto imam taj grozni osećaj da me na nešto navlači? „Aha.“

„I koliko si to sama tako 'šetala'?“

„Šta – je l' hoćeš da ti kažem u kilometrima ili miljama?“

„Pa, možda si tako došetala u Ulicu Pikok, do izvesnog Vinsenta Kostela?“ Kuhinja kao da se zavrtela, a kroz prozor, na eseškoj obali reke, videla sam čovečuljka kako diže bicikl sa skele. „Sad si se učutala, je li? Da ti malo probudim pamćenje: ko je to tamo sinoć u deset navlačio zavese na velikom prozoru, obučen samo u majicu?“

Jeste, sišla sam da uzmem Viniju pivo. Jeste, navukla sam zavese u dnevnoj sobi. Jeste, neko je prošao ispred kuće. Opusti se, rekla sam sebi. Otkud bi to mogao da bude neko ko te zna?

Mama očekuje da ću sad da podvijem rep, ali nema šanse. „Žali bože što ti radiš za šankom. Trebalo bi da rukovodiš agentima MI5.“

Mama me strelja onim svojim najotrovnijim pogledom. „Koliko je njemu godina?“

Sada prekrštam ruke. „To se tebe ne tiče.“

Mamine oči pretvaraju se u proreze. „Dvadeset četiri, čini mi se.“

„Ako već znaš, što onda pitaš?“

„Zato što je protivzakonito da se odrastao čovek od dvadeset četiri godine petlja sa devojčicom od petnaest. Mogao bi da završi u zatvoru.“

„U septembru punim šesnaest, a kentska policija sigurno ima pametnijeg posla. Dovoljno sam odrasla da ne treba niko da mi se meša u vezu.“

Mama pali crveni malboro. Umirem od želje da i ja pripalim. „Kad ispričam tvom ocu, ima da tog Kostela odere živog.“

Naravno, tata mora ponekad da isteruje alkose iz lokala, moraju ponekad sve kafedžije, ali on nije tip koji će ikog živog da odere. „Brendanu je bilo petnaest kada je furao s Mendi Fraj, a ako misliš da su se samo držali za ruke na ljuljaškama, e pa nisu. Ne sećam se da je njemu neko pretio zatvorom.“

Ona mi to izgovara kao da sam mentol: „Za – dečake – je – drugačije.“

Frknem u fazonu *Ne mogu da verujem šta slušam*.

„Slušaj me sad dobro, Holi, s tim... tim prodavcem polovnih automobila ponovo ćeš se videti samo preko mene mrtve.“

„Znaš, mama, ja ću da se viđam *sa kim ja hoću!*“

„Uvodimo nova pravila.“ Mama gasi pljugu. „Od sada te vodim u školu i nazad *kombijem*. Nećeš nogom kročiti napolje osim ako nisi sa mnom, ocem, Brendanom ili Rut. Budem li *videla* tog pedofila ovde u bilizini, odmah zovem policiju – da,

kunem se da ću ih zvati. I – i – zvaću njegovog šefa da mu kažem da zavodi maloletnice.“

Debele masne sekunde sporo teku dok ja shvatam značenje tih reči.

Suzni kanali počinju da mi bride, ali *nema šanse* da hitleruši pružim to zadovoljstvo. „Ovo nije Saudijska Arabija! Nemaš prava da me držiš pod ključem!“

„Dok živiš pod našim krovom, slušaćeš naša pravila. Kad sam *ja* bila u tvojim godinama...“

„Bla bla bla imala si dvadesetoricu braće i trideset sestara i četrdeset baba i deda i pedeset jutara krompira da okopaš zato što je takav bio život u jebenoj staaaroj Irskoj, ali ovo je Engleska, mama, *Engleska!* I sada su osamdesete i ako je život bio tako *jebeno divan* u *močvari* u zapadnom Korku što si se *jebote uopšte* cimala da dolaziš u...“

Šljās! Šamar mi puče po levom obrazu.

Gledamo se: ja drhtim od šoka, a mama bešnja nego ikad, i – računam – svesna da je upravo slomila nešto što se nikada neće popraviti. Bez reči izlazim iz sobe, kao da sam upravo pobedila u raspravi.

Plačem samo malo, i to je plač od šoka a ne onaj cmizdravi plač i pošto sam završila odlazim do ogledala. Oči su mi malo natečene, ali malo ajlajnera će to brzo da sredi... Malčice ruža, malčice rumenila... Eto. Devojka u ogledalu je prava žena, s kratkom crnom kosom, majicom *Quadrophenia*, u crnim farmerkama. „Imam vesti za tebe“, kaže ona. „Danas se seliš kod Vinija.“ Počinjem da slušam razloge zašto to ne mogu, i stajem. „Da“, slažem se, istovremeno i ushićena i smirena. Ujedno i napuštam školu. Od danas. Letnji raspust će biti tu pre nego što socijalni radnik stigne da prdne, u septembru punim šesnaest, a onda zbogom školo i profesori, možete da se slikate. Hoću li se usuditi?

Hoću. Dakle, pakovanje. Šta da spakujem? Šta bude stalo u veliku sportsku torbu. Gaćice, brusevi, majice, pilotska jakna, kutija sa šminkom i konzerva od začina s narukvicama i ogričama. Četkica za zube i nekoliko tampona – menzis mi malčice kasni tako da će da krene, ono, svakog časa. Lova. Izbrojala sam ukupno 13,85 u novčanicama i metalu. Imam još osamdeset na štednoj knjižici. Mislim, neće mi Vini naplaćivati kiriju, a od sledeće nedelje tražim posao. Čuvaću decu, radiću na pijaci, konobarisaću. Postoji brdo načina da se zaradi neka kinta. Šta je s pločama? Ne mogu sada da ih sve odvučem u Ulicu Pikok, a znam da je mama u stanju da ih odnese u *Oksfamovu* radnju čisto da mi napakosti, pa zato uzimam samo *Fear of Music*, pažljivo ga umotavam u pilotsku jaknu i stavljam u torbu tako da se ne iskrivi. Ostale krijem ispod podne daske, samo privremeno, ali dok vraćam tepih na mesto, presečem se od straha kao nikad u životu: Džeko me gleda sa vrata. Još je u pižami i papučama.

Kažem mu: „Pobogu, zamalo me nije srčka strefila.“

„Ti odlaziš.“ Džekov glas je kao da on nije sasvim tu.

„Ovako među nama, da, odlazim. Neću daleko, nemoj da brineš.“

„Napravio sam ti nešto za uspomenu, da me pamtiš.“ Džeko mi pruža kartonski krug – spljeskanu kutiju od topljenog sira na kojoj je nacrtan lavirint. Džeko je potpuno lud za lavirintima; to je zbog tih knjiga o čarobnjacima i ratnicima koje on i Šeron čitaju. Ovaj koji je sada nacrtao zapravo je po njegovim merilima veoma prost, sastoji se od osam ili devet krugova, sve jedan u drugom. „Uzmi ga“, kaže mi. „Dijaboličan je.“

„Meni uopšte ne izgleda loše.“

„Dijabolično znači satanski.“

„Dobro, zbog čega ti je lavirint đavolski?“

„Dok ideš kroz njega prati te Suton. Ako te dodirne, prestaneš da postojiš, tako da je dovoljno da samo jednom pogrešno

skreneš i u ćorsokaku će ti biti kraj. Zato moraš lavirint da naučiš napamet.“

Čoveče, stvarno imam jezivo uvrnutog mlađeg brata. „Dobro. Pa, hvala ti. Slušaj, moram još neke sitnice da...“

Džeko me hvata za ručni članak. „Nauči ovaj lavirint, Holi. Udovolji svom jezivo uvrnutom mlađem bratu. Molim te.“

To me je malo trznulo. „Slušaj, mnogo se čudno ponašaš.“

„Obećaj mi da ćeš naučiti put kroz njega, da bi mogla u njemu da se orijentišeš i u mraku, ako ti nekad zatreba. Molim te.“

Mlađa braća mojih drugarica se pale na elektropionir, BMX bajseve i sličice – zašto baš meni da zapadne ovaj koji se ovako ponaša i govori reči kao „orijentišeš“ i „dijabolično“? Bog sveti zna kako će preživeti u Grejvsendu ako je gej. Razbarušila sam mu kosu. „Dobro, obećavam da ću naučiti napamet tvoj lavirint.“ Onda me Džeko zagrlji, što je uvrnuto, pošto Džeko inače nije dete koje voli da se grli. „Ej, ne idem ja nikud daleko... Kad porasteš, shvatićeš, i...“

„Seliš se kod svog dečka.“

Sada više stvarno ne bi trebalo da budem iznenađena. „Da.“

„Čuvaj se, Holi.“

„Vini je dobar. Kad se mama pomiri s tim, viđaćemo se – hoću da kažem, mi i dalje viđamo Brendana pošto se oženio Rut, je l' tako?“

Džeko međutim samo zavlaci kartonski poklopac s lavirintom duboko u moju sportsku torbu, poslednji put me pogleda, pa šmugne.

Mama se pojavljuje na odmorištu na spratu s korpom prostirki sa šanka, kao da mi nije spremila zasedu. „Ne blefiram. Stvarno si kažnjena. Beži nazad gore. Sledeće nedelje imaš ispite. Vreme je da se sabereš i zagreješ stolicu.“

Hvatam se za ogradu. „Rekla si: 'Naš krov, naša pravila.' E pa lepo. Ne trebaju mi više ni tvoja pravila, ni tvoj krov, ni da me udaraš svaki put kad ti pukne film. Ni ti to ne bi trpela. Je l' tako?“

Mamino lice se nekako trza, i ako sada kaže ono što treba, pregovaraćemo. Ali ne, ona samo ugleda moju sportsku torbu i nasmeje se prezrivo, kao da ne može da veruje koliko sam glupa. „Nekad si imala mozga.“

Zato nastavljam da silazim u prizemlje.

Iznad mene, njen glas postaje napetiji. „A škola?“

„Idi ti, ako je škola tol'ko važna!“

„Ja, Holi, nisam imala priliku da idem u školu! Oduvek sam morala da vodim računa o pabu, da li ste ti, Brendan, Šeron i Džeko siti, obučeni i otišli u školu da *vi* ne biste morali život da provedete ribajući ve-ce i prazneći piksle, grbačeći i nikada ne ležući u krevet kad i normalan svet.“

Psi laju... Nastavljam da silazim.

„Samo napred, hajde. Hajde. Nauči na svojoj koži. Dajem ti maksimum tri dana pre nego što te Romeo šutne napolje. Muškarce nikad ne zanima da li je devojka dobra u duši. Baš nikada.“

Ignorišem je. Kroz hodnik vidim Šeron iza šanka, pored polica sa sokovima. Pomaže tati oko inventara, ali vidim da je čula. Mahnem joj, a ona mi nervozno odmahne. Iz podruma dopire tatin glas, pevuši „*Ferry 'Cross the Mersey*“. Njega bolje da ne mešam u ovo. Pred mamom će stati na njenu stranu. Pred redovnim gostima će biti „nisam tolika budala da stajem između kokošaka kada se dohvate“ i svi će klimati glavom i mumlati: „Ma fala bogu, Dejve.“ Plus, radije ne bih da budem prisutna kad on sazna za Vinija. Ne da me je sramota, prosto radije ne bih da budem prisutna. Njuki drema u svojoj korpi. „Ti si najsmrdljivije kuće u čitavom Kentu“, kažem mu da ne zaplačem, „vrećo buva matora.“ Potapšem ga po vratu, povučem rezu na vratima i izlazim u Marlouovu ulicu. Iza mene vrata naprave *škljoc*.

* * *

Zapadna ulica je previše svetla i previše tamna, kao televizor kome je crkao kontrast, tako da stavljam naočari za sunce i od njih svet postaje sav kao iz sna, življi i stvarniji. Grlo me boli i malčice se tresem. Niko ne dojuri za mnom iz paba. Dobro. Prolazi kamion-mešalica za beton, ostavlja zagušljiv trag, a lišće kestena blago šušti. Udišem topli asfalt, prženi krompir i nedelju dana staro đubre koje se preлива iz kanti – đubretari ponovo štrajkuju.

Mnogo hitrih ptičica zvižduće kao one metalne pištaljke na vrpce koje deca dobijaju za rođendan, ili su bar nekada dobijala, a čopor dečaka pika konzervu umesto lopte u parku iza crkve u Kruked lejnu. Drž' ga! Iza drveta! Pusti mene! Klinci. Stela kaže da su stariji muškarci bolji ljubavnici; kod naših vršnjaka, kaže, sve je gotovo dok kažeš keks. Jedino Stela zna za Vinija – ona je bila tamo one prve nedelje u *Čarobnom autobusu* – ali ona ume da čuva tajnu. Kada me je učila da pušim a ja stalno povraćala, nije se smejala niti je ikome rekla, i ispričala mi je sve što treba da znam o momcima. Stela je najveća faca među devojkama u našoj školi.

Kruked lejn se odvaja od reke i tu skrećem na Kraljičinu ulicu, gde me zamalo pokosi Džuli Volkot koja gura kolica. Njena beba vrišti na sav glas, a ona izgleda smoždeno. Džuli je napustila školu kada je zatrudnela. Vini i ja mnogo pazimo, samo smo jedanput bez kondoma, prvi put, a dokazana je činjenica da device ne mogu da zatrudne. To mi je Stela ispričala.

Preko Kraljičine ulice razapete su zastavice, kao da je danas Dan nezavisnosti Holi Sajks. Stara Škotlandanka u prodavnici vunice zaliva biljke u visećim saksijama, gospodin Gilbert, juvelir, ređa poslužavnike s prstenjem u izlog, a mesari Majk i Tod iznose obezglavlenu svinju iz kombija u kome s kuka visi

desetak trupla. Ispred biblioteke ljudi iz sindikata skupljaju u kutije novac za rudare u štrajku, a ljudi iz Socijalističke radničke partije drže plakate s natpisima TRAJIMO POSAO, NE SOCIJALU i TAČERKA OBJAVILA RAT RADNICIMA. Ed Brubek vrluda na bajsu prema meni. Ulazim u zatvorenu tržnicu da me ne bi video. Ed se lani doselio u Grejvsend iz Mančestera, gde su mu oca strpali u zatvor zbog provale i fizičkog napada. On nema društvo i ničim ne pokazuje da ga želi. Takve ljude u našoj školi obično rastrgnu, ali kada ga je jedan šestak napao, Brubek mu je slomio nos, pa ga zato sada svi puštaju na miru. Prolazi i ne vidi me, štap za pecanje privezan mu je za šipku. Polazim dalje. Pored fliperane ulični muzičar svira pogrebne melodije na klarinetu. Neko mu ubaci novčić u kutiju i on prelazi na špicu serije *Dalas*. Pošto sam stigla do *Čarobnog autobusa*, provirim unutra. Ja sam pod R tražila *Ramonese*. Vini kaže da je pod S tražio nešto slatko i seksi. Na kraju prodavnice ima i nekoliko polovnih gitara. Vin ume da odsvira uvod u „*Stairway to Heaven*“ mada dalje nije napredovao. Ja ću sama da naučim da sviram Vinovu gitaru dok je on na poslu. Mogli bismo nas dvoje i da osnujemo bend. Što da ne? Tina Vejmut je žensko, a svira bas u *Talking Headsima*. Zamislite maminu facu ako krene sa „ona meni više nije ćerka“ pa me onda vidi na top-listi na te-veu. Mamin problem je što ona nikada nikoga nije volela istinski kao što se volimo Vin i ja. Dobro, lepo se ona slaže s tatom, iako sva njena rodbina tamo u Korcu uopšte nija bila oduševljena što on nije Irac i katolik. Moji stariji rođaci iz Irske vrlo su mi veselo pričali kako je mama zatrudnela s tatom pre nego što su se uzeli, ali oni su sada u braku već dvadeset pet godina, što i nije tako loše, valjda, ali ipak, mama nema tu čudesnu sponu s tatom kakvu imamo Vini i ja. Stela kaže da smo Vini i ja srodne duše. Kaže da je to očigledno, da smo stvoreni jedno za drugo.

Ispred banke u Miltonovoj ulici nalećem na Brendana. Zalizana kosa, kravata s kašmirskom šarom i sako prebačen preko ramena, pomislili biste da je pošao na modnu reviju, a ne u kancelariju *Stota i Konveja*. Starije sestre mojih drugarica ložile su se na mog starijeg brata – meni kad na to samo pomislim dođe da se isповraćam. Oženio se Rut, kćerkom gospodina Konveja, svog šefa. Svadba je bila skupa, u otmenom klubu. Ja nisam bila deveruša zato što ja ne nosim haljine, a posebno ne haljine u kojima izgledaš kao lutka iz *Prohujalo s vihorom*, tako da su se time bavile Šeron i Rutine sestričine, a došla je i gomila naših rođaka iz Korka. Brendan je mamin zlatni dečak, mama je Brendanova zlatna mama. Kasnije će pretresati svaki detalj ovoga što sad pričam.

„Dobro jutro“, kažem mu. „Kako je?“

„Nije loše. Je l' sve dobro kod *Kapetana*?“

„Nije loše. Mama je jutros divno raspoložena.“

„Stvarno?“ Brendan se osmehuje, zbunjen. „Kako to?“

Sležem ramenima. „Sigurno je ustala na desnu nogu.“

„Strava.“ Primećuje moju sportsku torbu. „Putuješ negde, je li?“

„Ne baš. Idem da učim francuski kod Stele Jirvud – pa ću i da prespavam. Sledeće nedelje su ispiti.“

Moj brat izgleda kao da sam ostavila silan utisak na njega. „Svaka čast, sestrice.“

„Je li Rut bolje?“

„Ne baš. Bog zna zašto to zovu jutarnja mučnina kad joj je najgore usred noći.“

„Možda vas tako majka priroda čeliči za život s bebom“, kažem. „Neprospavane noći, svađe, bljuvotine... Treba za to kondicije.“

Moj brat nije zagrizao udicu. „Moguće.“ Teško je zamisliti Brendana kao nečijeg oca, ali će negde oko Božića on to stvarno postati.

Iza nas banka otvara vrata i bankarski službenici počinju da ulaze. „Znam da gospodin Konvej neće otpustiti zeta“, kažem Brendanu, „ali zar ti posao ne počinje u devet?“

„Tako je. Vidimo se sutra, ako se vratiš sa štrebanja. Mama nas je pozvala na ručak. Želim ti prijatan dan.“

„Ovo je već najlepší dan u mom životu“, kažem bratu i, iz druge ruke, mami.

Još jedan blesak njegovog neodoljivog osmeha i Brendan je otišao, pridružio se reci ljudi u odelima i uniformama koji svi idu na posao u kancelarije, prodavnice i fabrike.

U ponedeljak ću narezati ključ za Vinijeva vrata, ali ću danas ući na uobičajeni tajni način. Uz ulicu po imenu Šumarak, odmah pre poreskog, ima jedna uličica, delimično zaklonjena iza prepunog kontejnera koji smrdi na pelene. Jedam smeđi pacov me drsko gleda. Idem uličicom, skrenem desno, i sada sam između ograđenih dvorišta u Ulici Pikok i zida poreskog. Na daljem kraju, poslednja kuća pre železničkog nasipa, to je Vinijeva. Provučem se kroz razvaljene gredice i gacam kroz njegovu baštu. Trava i korov su mi do struka, a šljive su već počele da zru, mada će većinu pojesti ose i crvi. Vini kaže da njega mrzi da ih bere. Njegova me bašta podseća na onu šumu iz *Uspavane lepotice* koja je progutala zamak dok su svi spavali stotinu godina. Vini bi trebalo da održava baštu umesto svoje tetke, ali tetka mu živi gore u Kings Linu i nikada ne dolazi, a plus Vini je bajker a ne baštovan. Kad se budem uselila, ja ću da ukrotim tu džunglu. Potrebna joj je ženska ruka, to je sve. Mogla bih danas da počnem, pošto prvo malo isprobam gitaru. U uglu je šupa, jedva se vidi od žbunja, u njoj su baštovanska oprema i kosilica za travu. Suncokreti, ruže, dan i noć, karanfili, lavanda i začini u malim saksijama, sve ću to da posadim. Peći ću galete i pitu sa šljivama i kolače sa kafom i Vini će biti sav u fazonu: „Pobogu, Holi, kako sam ja uopšte živeo bez tebe?“ U svim časopisima piše da put do muškog srca vodi kroz stomak.

Pored bureta za kišnicu, žbun pun ljubičastih pupoljaka prekrili su beli leptiri, poput konfeta i čipke; izgleda živ.

Zadnja vrata nikad nisu zaključana zato što je Vini izgubio ključ. Naše kutije od pice i vinske flaše od sinoć još su u sudoperi, ali od doručka nema ni traga – Vini se sigurno uspavao pa je odjurio na posao, kao i obično. Čitavu kuću treba lepo pospremiti, pomesti, usisati. Prvo je međutim vreme za kaficu i pljugu – pojela sam tek pola pahuljica pre nego što se mama okomila na mene onako kao Muhamed Ali. Usput nisam kupila cigare – zaboravila sam na njih kada sam srela Brendana – ali Vini ih drži na stočiću pored kreveta, tako da se penjem strmim stepenicama do njegove sobe. Do naše sobe, treba da kažem. Zavese su još navučene i vazduh je kao stare čarape, pa zato upalim svetlo, otvorim prozor, okrenem se i zamalo da se šlogiram, pošto je Vini u krevetu, izgleda kao da se uneredio. „To sam ja, to sam ja“, promucam nekako. „Izvini, mi-mi-mislila sam da si na poslu.“

Vini se pljesne po srcu i nekako se zasmije, kao da je pogođen iz pištolja. „Pobogu, Hol. Mislio sam da si provalnik!“

I ja se kao nasmejem. „Ti si... kod kuće si.“

„Neki zez sa smenama – nova sekretarica nema pojma – Kev me je pozvao da mi kaže da danas ipak imam slobodan dan.“

„Sjajno“, kažem. „To je super, jer... ja imam jedno iznenađenje.“

„Super, obožavam iznenađenja. Prvo pristavi čajnik, hoćeš? Odmah silazim. Uf, šta to pričam? Nemam više kafe – budi srce, skoči do *Stafe* i uzmi teglu gold blendu. Daću ti pare, hm, kad se vratiš.“

Moram ovo prvo da kažem: „Vin, moja mama nas je provalila.“

„Je li? Uf.“ Izgleda zamišljeno. „Da. Kako je, hm...“

Iznenada se uplašim da me on neće želeti. „Nije sjajno. Zapravo, prilično je pošandrčala. Rekla mi je da ne smem više da

se viđam s tobom i, kao, pretila da će me zaključati u podrumu. Zato sam otišla. I...“

Vini me uzrujano gleda, pošto nije shvatio šta hoću da kažem.

„I mogu li... kao... da živim kod tebe? Bar privemeno, je li.“

Vini guta knedlu. „Doobro... U redu. Kapiram. Pa. Dobro.“

Ne zvuči preterano dobro. „Je li to znači da?“

„Pa... da. Naravno. Da. Al' sad mi baš treba ta kafa“

„Ozbiljno? O, Vini!“ Olakšanje poput tople kupke. Grlim ga. On je znojav. „Ti si car, Vini. Bojala sam se da možda nećeš...“

„Ne možemo jednu takvu maznu seksi macu kao što si ti da ostavimo da spava ispod mosta, je li? Ali stvarno, Hol, treba mi kafa kao Drakuli krv, pa...“ Ne dovrši rečenicu, jer ja ga ljubim, svog Vinija, svog dečka koji je bio u Njujorku i rukovao se s Dejvidom Birnom, i moja ljubav prema njemu stvara nekakav *huk*, kao kada proradi gasni bojler, i ja ga gurnem nazad i mi se valjamo po njegovom brdu od jorgana, samo se onda brdo promigolji i moja ruka diže čaršav i eto moje najbolje drugarice Stele Jirvud. Gole-golcate. Kao da sam u lošem seksi snu, ali nisam.

Ja samo... zurim između njenih nogu sve dok ona ne kaže: „Pa, sigurno se ne razlikuje baš toliko od tvoje?“

Onda zurim u Vinija, koji izgleda kao da se usrao, ali se onda retardirano kikoće: „Nije to što ti izgleda.“

Stela, mrtva-ladna, pokriva se čaršavom i kaže Viniju: „Ne budi glup. Ovo je tačno ono što i izgleda. Hteli smo da ti kažemo, ali vidiš, događaji su nas pretekli. Stvar je u sledećem – dobila si korpu. To nije prijatno, ali se dešava i najboljima, dobro, većini, i zato – *c'est la vie*. Ne brini, nije Vini jedini. Zato, što sad lepo ne bi spasla šta se spasti može i prosto otišla? Dok ti je još ostalo malčice dostojanstva?“

Kad sam prestala da plačem, zateknem se na hladnom stepeniku u nekom malom dvorištu, sa svih strana okružena starim

ciglama i uzanim slepim prozorima. Kroz pločnik izbija korov, seme maslačka lebdi kao sneg u staklenoj kugli. Pošto sam zalupila Vinijeva vrata, noge su me same dovele ovamo, iza Grejvsendske opšte bolnice, gde me je doktor Marinus oslobodio gospođice Konstantin kada mi je bilo sedam godina. Jesam li udarila Vinija? Činilo mi se kao da se krećem kroz nešto gusto. Nisam mogla da dišem. Uhvatio me je za članak i to me je zbolelo – još me boli – a Stela je siktala: „Odrasti i odjebi odavde, Holi. Ovo je stvarni život, a ne epizoda *Dinastije!*“ i ja sam istrčala, zalupila vrata i požurila što sam brže mogla, bilo kuda, nikuda, negde... Znala sam da ću se čim stanem pretvoriti u jecavu, slinavu pihtiju i onda će me neka mamina uhoda videti pa će joj javiti, a njoj će to taman biti šlag na torti. Jer mama je bila u pravu. Volela sam Vinija kao da je deo mene, a on je mene voleo kao žvaku. Ispljunuo me je kada se ukus istrošio, odmotao novu, pa je ubacio u usta. I to ne bilo koga, već Stelu Jirvud. Moju najbolju ortakinju. Kako je mogao? Kako je mogla?

Prestani da plačeš! Misli na nešto drugo...

Holi Sajks i njene nenormalnosti, deo prvi. Meni je devetsto sedamdeset šeste bilo sedam godina. Čitavog leta nije pala kap kiše i sve bašte su požutele, i sećam se da sam s kofama stajala u redu na kraju Kraljičine ulice sa Brendanom i mamom da sipamo vodu iz cisterne, toliko je bila strašna suša. Tog leta su počele dnevne more. Čula sam glasove u glavi. Ne lude, ne sumanute, čak ni posebno strašne, bar ne u početku... Prozvala sam ih Radio ljudi, zato što sam u početku mislila da je to radio uključen u susednoj sobi. Samo što nikada nije bilo uključenog radija u susednoj sobi. Najrazgovetniji su bili noću, ali sam ih čula i u školi, ako je bilo dovoljno tiho, recimo kad smo radili neki zadatak. Tri ili četiri glasa brbljala bi istovremeno i nikada nisam uspevala da razaberem šta tačno govore. Brendan je pričao

o duševnim bolnicama i čakama u belim mantilima pa se zato nisam usuđivala nikome da kažem. Mama je bila trudna, čekala je Džekoa, tata je padao s nogu u pabu, Šeron je bilo tek tri, a Brendan je i tada bio mamlaz. Znala sam da nije normalno što čujem glasove, ali mi oni nisu činili ništa nažao, pa sam mislila da je to prosto možda jedna od onih tajni s kojima ljudi žive.

Jedne noći sam sanjala košmar u kome su pčele-ubice ispunile *Kapetana Marloua* i probudila sam se okupana znojem. Na kraju mog kreveta sedela je jedna gospođa i govorila: „Ne brini, Holi, sve je u redu“, a ja sam rekla: „Hvala, mama“, jer ko je drugi to mogao da bude? Onda sam čula mamu kako se smeje dole u kuhinji – to je bilo dok moja soba još nije bila na tavanu. Tako sam znala da sam gospođu na krevetu samo sanjala, pa sam uključila svetlo da to i dokažem.

I naravno, nije bilo nikog.

„Ne boj se“, rekla je gospođa, „ali ja sam stvarna koliko i ti.“

Nisam vrisnula i nisam šiznula. Naravno, tresla sam se, ali čak i u tom strahu, osećala sam da je to neka zagonetka ili ispit. U sobi nije bilo nikoga, ali mi je neko ipak govorio. Dakle, što sam mirnije mogla, upitala sam gospođu je li ona duh. „Nisam duh“, rekla je gospođa koja nije bila tu, „već posetiteljka tvog uma. Zato ne možeš da me vidiš.“ Pitala sam posetiteljku kako se zove. Gospođica Konstantin, odgovorila je. Rekla je da je oterala Radio ljude, pošto su samo smetali, i da se nada da ne zameram. Rekla sam da ne zameram. Gospođica Konstantin je rekla da sada mora da ide, ali da bi volela ponovo da svrati zato što sam ja „osobita mlada dama“.

Onda je nestala. Satima nisam mogla da zaspijem, ali kada sam napokon uspela, nekako mi se činilo da sam stekla novu prijateljicu.

Šta sada? Da se vratim kući? Pre bih crkla. Mama će mi spremiti vrelu pitu od govana, s vrućim prelivom od proliva, pa će sedeti i uživati dok me gleda kako jedem sve do poslednje govnojice

mrvice, i od sada pa zauvek, ako ikada pisnem bilo šta sem „Da, mama! Ne, mama! Razumem, mama!“; ona će da spomene Vini-ja Kostela. Dobro, ne selim se u Ulicu Pikok, ali ipak mogu da odem od kuće, bar dovoljno dugo da dokažem mami kako sam dovoljno odrasla da se sama staram o sebi, pa da ona prestane da se prema meni ponaša kao da mi je sedam godina. Imam dovoljno novca za hranu, a vreli talas kao da će potrajati, pa ću prosto smatrati da mi je letnji raspust ranije počeo. Jebeš ispite, jebeš školu. Stela će sve iskriviti da ja ispadnem kao histerična posesivna bednica koja ne ume da shvati da je dojadila momku. Negde oko devet ujutro u ponedeljak Holi Sajks će biti zvanični predmet sprdnje čitave škole. Garant.

Sirena hitne pomoći se približava, postaje prodornija, razleže se po dvorištu pa prestaje, kao u pola rečenice... Dižem sportsku torbu i ustajem. Dobro, kuda sad? Svaki odbegli tinejdžer u Engleskoj ide pravac London, pošto misli da će tamo sresti lovca na talente ili dobru vilu, ali ću ja u suprotnom pravcu, uz reku, ka Kentskoj močvari; kada odrastete u pabu, čujete tačno kakvi lovci i vile čekaju odbegle tinejdžere u Londonu. Možda mogu da nađem neki ambar ili praznu vikendicu gde bih mogla da budem neko vreme. To možda nije loša ideja. Dakle, najpre izlazim ispred bolnice. Parking je pun vetrobrana koji sijaju na jarkom suncu. U tamnoj i svežoj bolničkoj čekaonici vidim nizove ljudi kako puše i čekaju vesti.

Čudna su mesta te bolnice...

Holi Sajks i njene nenormalnosti, deo drugi. Prošlo je nekoliko nedelja, čini mi se da sam napunila osam i počela da mislim kako sam gospođicu Konstantin samo sanjala, pošto se više nije vraćala. Sem činjenice da nisam znala reč kojom me je nazvala,

„osobita“... Potražila sam je u rečniku pa sam se pitala kako mi je ušla u glavu ako je nije gospođica Konstantin tu stavila. Do dana današnjeg ne znam odgovor. Onda, jedne septembarske noći pošto je škola ponovo počela, probudila sam se i znala sam da je ona tu, i bilo mi je više drago nego što sam se uplašila. Volela sam da budem osobita. Pitala sam gospođicu Konstantin je li ona anđeo, a ona se malo nasmejala i rekla da ne, nije, da je ljudsko biće isto koliko i ja, ali da je naučila kako da izađe iz sopstvenog tela i da ide u goste svojim prijateljima. Pitala sam je jesam li ja sada njena prijateljica, a ona je upitala: „Da li bi to želela?“ i ja sam rekla, da, molim vas, više od svega na svetu, i ona je odgovorila: „Onda ćeš i da budeš.“ Pitala sam gospođicu Konstantin odakle je ona, a ona je rekla iz Švajcarske. Da bih se malo pohvalila, rekla sam da je u Švajcarskoj izmišljena čokolada, a ona je rekla da sam ja jedna od najvećih pametnica koje je u životu upoznala. Od tada je navraćala svake noći na po nekoliko minuta, i ja sam joj pričala malo o proteklom danu, a ona bi slušala i razumela bi me ili bi me bodrila. Uvek je bila na mojoj strani, za razliku od mame i Brendana. Gospođicu Konstantin sam takođe i ispitivala. Nekada mi je odgovarala neposredno, na primer kada sam je pitala za boju njene kose, a ona mi odgovorila „platinasta plavuša“, ali bi češće zaobilazila moja pitanja rečima: „Holi, hajde da još malo ne pokvarimo tajnu, je l' važi?“

Onda me je jednog dana Suzan Hiledž, najtalentovanija nasilnica u našoj školi, zaskočila dok sam se vraćala iz škole. Njen tata je bio vojnik u Belfastu i, pošto je moja mama Irkinja, zaskočila me je i nije htela da me pusti dok ne priznam da držimo ugalj u kadi i da volimo IRA. Ja nisam htela, pa mi je bacila torbu na drvo i rekla mi da ću da platim za ortake njenog tate koji su poginuli u Belfastu, a ako nekom ispričam, vod njenog tate će da podmetne požar u pabu i svi moji će da izgore i ja ću

biti za to kriva. Nisam ni ja bila mačji kašalj, ali sam još bila mala, a Suzan Hiledž je umela da pogodi tačno u živac. Nisam ispričala mami i tati šta se desilo, ali sam se užasno brinula šta će se desiti kad sutra odem u školu. Kada sam se, međutim, te noći probudila u toplom okrilju svog kreveta i kada se začuo glas gospođice Konstantin, to nije bio samo njen glas u mojoj glavi – već je ona stvarno bila tu, lično, sedela je u fotelji pored mog kreveta i govorila: „Budi se, spavalice.“ Bila je mlada i imala je bledozlatnu kosu, usne, koje su joj sigurno bile crvene kao ruža, na mesečini su izgledale ljubičastocrne i imala je na sebi nekakvu otmenu haljinu. Bila je prelepa, kao slika. Napokon sam uspela da upitam da li sanjam, a ona je odgovorila: „Ovde sam zato što je moje blistavo, osobito dete noćas toliko nesrećno i ja moram da znam zašto.“ Zato sam joj ispričala o Suzan Hiledž. Gospođica Konstantin je samo ćutala sve do kraja, kada mi je rekla da prezire nasilnike svih vrsta i pitala me hoću li da ona to sredi. Rekla sam da, molim vas, ali pre nego što sam uspela da pitam još nešto, u hodniku su se začuli tatini koraci i on je otvorio vrata i svetlo sa hodnika sinulo mi je u oči i zaslepilo me. Kako da objasnim to što gospođica Konstantin sedi na mom krevetu u, ono, jedan posle ponoći? Tata se međutim ponašao kao da ona uopšte nije tu. Samo me je pitao jesam li dobro, rekao je da je čuo neki glas, i naravno, gospođica Konstantin nije bila tu. Rekla sam tati da sam sigurno nešto sanjala i pričala u snu.

I na kraju sam u to i poverovala. Glasovi su jedno, ali žene u otmenim haljinama koje tu sede? Sutradan ujutro sam otišla u školu kao i obično, i nisam videla Suzan Hiledž. Niko je nije video. Direktor je zakasnio na zbor pred početak nastave i rekao da je Suzan Hiledž udario kombi dok je biciklom išla u školu, da je u veoma teškom stanju i da treba da se molimo za njen oporavak. Pošto sam to čula, osetila sam se tupo i hladno, u glavi mi se toliko zavrtele da se školska dvorana nekako savila oko mene, i posle čak ne pamtim ni kako sam pala na pod.

* * *

Temza je danas namreškana i blatnoplava, i ja hodam i hodam i hodam što dalje od Grejvsenda, ka kentskim ritovima, i očas posla već je pola dvanaest i grad je mala maketa samog sebe, daleko pozadi. Vetar razvija oblake iz odžaka cementare *Plavi krug* poput niza maramica iz mađioničarevog džepa. Desno od mene auto-put grmi preko ritova. Stari gospodin Šarki kaže da je on izgrađen na putu koji su izgradili Rimljani u rimsko doba, i da se njime i dalje stiže u Dover da se uhvati brod za kontinent, baš kao što su Rimljani nekada radili. Stubovi marširaju u dvostrukom stroju. U pabu će tata da usisava, sem ako to ne radi Šeron, da bi dobila moje tri funte. Jutro je postalo sparno i otešlo se, kao kada imamo dvočas matematike, i od sunca me bole oči. Naočari za sunce sam ostavila u Vinijevoj kuhinji, pored sudopere. Četrnaest i devedeset devet sam ih platila. Kupila sam ih zajedno sa Stelom, ona mi je rekla da je u Karnabi stritu videla iste takve samo triput skuplje, pa sam mislila da sam odlično prošla. Onda sam zamislila kako davim Stelu i ruke su mi se ukočile, kao da je zaista davim.

Žedna sam. Sada je mama već sigurno rekla tati nešto o tome kako je Holi uhvatilo pubertetsko ludilo pa je otišla, ali mogu da se kladim u milion funti da će ona sve da iskrivi. Tata će kroz zezanje reći nešto o „ženskim svađama“, a Pidžej, Niper i Veliki Deks će da se keze i klimaju glavom, kao prave seronje što i jesu. Pidžej će glumiti da čita iz *Sana*. „Evo vidi šta piše: 'Astronomi na univerzitetu u Preserširu upravo su otkrili nove dokaze da su pubertetlije stvarno centar sveta.'“ Svi će se cerekati, a dobri stari Dejv Sajks, omiljeni kafedžija u kraju, pridružiće se sa svojim 'baš si smešan da se upišam' smehom. Da vidimo hoće li se još smežati kada me ne bude ni u sredu.

Napred, u daljini, ljudi pecaju.

* * *

Nenormalnosti, poslednji čin. Još dok su me nosili u školsku ambulantu, čula sam da su se Radio ljudi vratili. Njih stotine, svi su šaputali uglas. To me je izbezumilo, ali ne koliko ideja da sam ubila Suzan Hiledž. Zato sam ispričala bolničarki za Radio ljude i gospođicu Konstantin. Dobrodušna starica je pomislila da sam u najboljem slučaju doživela potres mozga, a u najgorem da sam luda, pa je pozvala mamu, koja je pozvala našeg doktora i kasnije me je tog dana pregledao specijalista za uši u Grejvsensdskoj opštoj bolnici. Nije uspeo da otkrije ništa, ali je predložio dečjeg psihijatra koga je poznavao iz bolnice u Grejt ormond stritu u Londonu, koji se specijalizovao za slučajeve poput moga. Mama je bila sva u fazonu: „Moja kćerka nije luda!“ ali ju je doktor zaplašio izgovorivši reč „tumor“. Posle najgore noći mog života – molila sam se Bogu da ne dozvoli gospođici Konstantin da dođe, držala sam Bibliju ispod jastuka, ali zahvaljujući Radio ljudima, jedva da sam oka sklopila – pozvao nas je doktor za uho i rekao da njegov prijatelj specijalista stiže u Grejvsend za jedan sat i može li mama smesta da me dovede?

Doktor Marinus je bio prvi Kinez koga sam u životu srela, sem onih u restoranu *Hiljadu jeseni*, kuda su ponekad slali Brendana i mene da donesemo brzu hranu, kad je mama bila previše umorna da kuva. Doktor Marinus je govorio uglađenim, savršenim engleskim, prilično tiho, tako da ste morali dobro da pazite da biste sve čuli. Bio je nizak i mršav, ali je svejedno nekako ispunjavao sobu. Najpre me je pitao o školi, o mojima i slično, a onda je prešao na te glasove koje čujem. Mama je sva bila u fazonu: „Moja kćerka nije luda, ako to hoćete da kažete – to je samo potres mozga.“ Doktor Marinus joj je rekao da se slaže, ali da mozak ume da bude nelogično mesto. Da bi mu pomogla da eliminiše mogućnost tumora, moraće da mi dozvoli da sama odgovorim na njegova pitanja. Zato sam mu ispričala

o Radio ljudima, Suzan Hiledž i gospođici Konstantin. Mama se ponovo sva uzvrpoljila, ali joj je doktor Marinus objasnio da zvučne halucinacije – „dnevne more“ – nisu retkost kod devojčica mojih godina. Rekao mi je da je udes Suzan Hiledž samo neverovatna podudarnost i da se čak i tako velike podudarnosti svakodnevno dešavaju ljudima po čitavom svetu, evo upravo i sada; sada je samo bio red na mene i to je sve. Mama je pitala postoji li neki lek da se spreče te dnevne more, i sećam se kako je doktor Marinus rekao da, ali pre nego što krenemo u tom pravcu, on bi želeo da isproba jednu jednostavniju tehniku iz „zavičaja“. Reкао je da deluje poput akupunkture, samo se ne koriste igle. Reкао je mami da stegne vrh mog srednjeg prsta – obeležio ga je hemijskom olovkom – a onda je palcem dodirnuo mesto na sredini mog čela. Kao kada slikar nanosi tačku boje. Oči su mi se sklopile...

...i Radio ljudi su nestali. Nisu se samo utišali, već su stvarno nestali. Mama je po mom licu znala šta se desilo, i podjednako se zaprepastila i osetila olakšanje koliko i ja. Bila je sva kao: „I to je to? Nema žica, nema pilula?“ Doktor Marinus je rekao da, to bi trebalo da bude to.

Pitala sam je li i gospođica Konstantin otišla zauvek.

Doktor je rekao da, za doglednu budućnost.

Kraj. Otišli smo, ja sam odrasla, a ni Radio ljudi ni gospođica Konstantin više se nisu vraćali. Gledala sam neke dokumentarce i emisije o tome kako um ume da se poigra sa čovekom i sada znam da je gospođica Konstantin bila tek zamišljeni prijatelj – kao onaj Šeronin zeka – samo potpuno iščašen. Saobraćajka Suzan Hiledž bila je samo neverovatna podudarnost, kao što mi je doktor Marinus rekao. Suzan nije umrla, ali se preselila u Ramsgejt, mada neki tvrde da je to isto. Doktor Marinus je na meni primenio nekakvu hipnozu, kao one kasete što kupite da biste ostavili pušenje. Mama je od tog dana prestala da govori „žutaći“, i dan-danas se okomi na svakoga ko to izgovori. „Kaže

se Kinezi“, govori im, „a od njih nema boljih lekara u našem zdravstvenom sistemu.“

Moj sat pokazuje da je jedan. Daleko iza mene čovečuljci pecaju u plićaku pored tvrđave Šornmid. Preda mnom je šljunkara, s velikom kamenom kupom i pokretnom trakom koja puni šleper. Vidim i tvrđavu Klif, s prozorima nalik na prazne očne duplje. Stari gospodin Šarki kaže da je tu u ratu bila protivvazдушna artiljerija, i kada bi ljudi u Grejvsendu čuli topove znali su da imaju šezdeset sekundi – maksimum – da se zavuku u skloništa ispod stepenica ili u dvorištu. Kad bi samo sada pala bomba na jednu kuću u Ulici Pikok. Kladim se da žderu picu za ručak – Vini živi na pici, pošto ga mrzi da kuva. Kladim se da mi se smeju. Pitam se je li Stela prespavala sinoć. Ljudi se prosto zaljube, mislila sam, i to je to. Glupačo. *Glupačo!* Šutnem jedan kamen, ali to nije kamen već mali komad stene pa sam razbila prst. Bol mi zateže oštru nit do mozga. Sada su mi oči vrele i suzne – odakle samo tolika voda, majku mu? Danas sam popila tek gutljaj vode dok sam prala zube i ono malo mleka s pahuljicama. Jezik mi je kao suv sunder. Sportska torba je počela da mi žulja leđa. Srce mi je surovo umlaćena mala foka. Stomak mi je sigurno prazan, ali se osećam previše bedno da bih sada i o tome mislila. Ipak, neću se okrenuti i neću se vratiti kući. Nema šanse.

Negde oko tri mi se osušila čitava glava, a ne samo usta. Čini mi se da nikada u životu nisam toliko hodala. Nigde ni traga od neke prodavnice ili bar kuće gde bih mogla da zamolim za čašu vode. Onda primećujem jednu sitnu ženu kako peca na kraju nekakvog mola, kao da je nekako skicirana na uglu, gde je niko neće primetiti. Daleko je toliko da bih je jedva kamenom dobacila, ali vidim kako nešto sipa iz čuture u šolju. Inače to

nikada ne bih uradila, ali toliko sam žedna da silazim do obale pa idem molom do žene, lupajući nogama po starim daskama da je ne prepadnem. „Izvinite, imate li možda da mi date malo vode? Molim vas?“

Ona se čak ni ne osvrne. „Može hladan čaj?“ Njen škripavi glas zvuči kao da dopire s nekog vrućeg mesta.

„Super, hvala. Nisam izbirljiva.“

„Onda se posluži, ako nisi izbirljiva.“

I tako punim šolju, ne misleći na bakterije ili ništa slično. To nije normalan čaj, ali u životu nisam popila ništa što više osvežava i mučkam tečnost po čitavim ustima. Onda prvi put malo bolje pogledam ženu. Nekakve slonovske oči na naboranom starom licu, kratka seda kosa, prljava safari košulja i nekakav kožni šešir širokog oboda koji izgleda star stotinu godina. „Dobro je?“, pita.

„Jeste“, kažem. „Baš. Ima ukus na travu.“

„Zeleni čaj. Sreća što nisi izbirljiva.“

Pitam: „Otkada je to čaj zelen?“

„Otkako na žbunju raste lišće te boje.“

Riba se praćaka. Vidim gde je bila, ali ne vidim gde jeste. „Je l' trza danas?“

Stanka. „Pet grgeča. Jedna pastrmka. Prilično slabo popodne.“

Ne vidim kofu niti išta slično. „A gde su?“

Pčela sleće na obod njenog šešira. „Puštam ih nazad.“

„Što pecate ako vam ne treba riba?“

Prolazi nekoliko sekundi. „Zbog kvalitetnog razgovora.“

Osvrćem se oko sebe: staza, zakorovljeno polje, žilava šuma i zarasli puteljak. Sigurno me zeza. „Ovde nema nikoga.“

Pčela je srećna tu gde jeste, čak i kada se žena pomeri da namota strunu. Sklanjam se u stranu dok ona proverava mamac na udici. Voda kapa po žednim daskama mola. Reka srće obalu i bućka oko tih drvenih stubova. I dalje sedeći, veštım trzajem ruke, starica u visokom luku zabacuje olovni teg, mašinicu

stvara citrast zvuk i olovo pada u vodu gde je bilo i pre. Krugovi se šire. Potpuni mir...

Onda ona uradi nešto stvarno uvrnuto. Iz džepa vadi kredu i na dasci pored stopala piše MOJE. Na sledećoj dasci piše DUGAČKO. A onda na sledećoj IME. Onda starica sklanja kredu i vraća se pecanju.

Čekam da objasni, ali ona samo ćuti.

„Šta je to bilo?“

„Šta je šta bilo?“

„To što ste napisali.“

„To su uputstva.“

„Uputstva za koga?“

„Za nekoga mnogo godina posle danas.“

„Ali to je kreda. Ispraće se.“

„Sa mola, hoće. Iz tvog pamćenja neće.“

Dobro, luda je kao struja. Samo joj to ne kažem, zato što želim još tog zelenog čaja.

„Dovrši čaj, ako želiš“, kaže ona. „Ti i momak ćete na prvu prodavnicu naići tek u Olholousu na Moru...“

„Mnogo vam hvala.“ Sipam u šolju. „Sigurni ste? Nije više ostalo.“

„Jedno dobro delo zaslužuje drugo.“ Usmerava u mene lukavo oko snajperiste. „Možda će mi trebati azil.“

Azil? Šta, trebaće joj nekakva duševna bolnica? „Kako to mislite?“

„Utočište. Sigurna kuća. Ako Prva misija propadne, kao što se bojim da mora biti.“

Ludi ljudi umeju da budu naporni. „Meni je petnaest godina, nemam nikakav azil niti, hm, sigurnu kuću. Izvinite.“

„Ti si savršena. Ti si nepredvidljiva. Moj čaj za tvoj azil. Dogovor?“

Tata kaže da je pijancima najbolje udovoljavati, pa ih onda izbaciti, i možda su ludaci kao pijanci koji se nikada ne trezne.

„Dogovor.“ Ona klimne glavom, a ja pijem sve dok sunce nije postalo blede sjaj kroz tanko plastično dno.

Starica ponovo zuri u daljinu. „Hvala ti, Holi.“

I ja zahvalim njoj pa se vraćam na kopno. Onda se okrenem i vratim do nje. „Otkud znate kako se zovem?“

Starica se ne okreće. „Kojim su imenom mene krstili?“

Kakva je to glupa igra. „Ester Litl.“

„A kako ti znaš moje ime?“

„Tako... pa sad ste mi rekli.“ Je li? Naravno.

„To je onda rešeno.“ I to je bila poslednja reč Ester Litl.

Negde oko četiri stižem do šljunkovitog žala s naherenom drvenom ogradom. Izuvam martinke. Na palcu imam debeo plik, kao nagaženu kupinu. Mljac. Vadim iz torbe ploču *Fear of Music*, zavrnem nogavice i zagazim u vodu do kolena. Vijugava reka je hladna kao voda iz česme, sunce peče, ali ne tako snažno kao kada sam ostavila onu ludu staricu koja peca. Onda bacam ploču kao frizbi, iz sve snage. Nije posebno aerodinamična i leti uvis sve dok unutrašnji omot s pločom ne ispadne i bučne u vodu. Crni omot albuma pada kao ranjena ptica i neko vreme pluta. Lijem suze, mnogo suza, i zamišljam kako gacam do mesta gde ploča sada tone, niz rečnu obalu, kako šetam između pastrmki i grgeča do zarđalih bicikala, kostiju utopljenih pirata, i nemačkih aviona, i bačenih burmi, i bog zna čega sve još.

Vraćam se, međutim, na obalu i ležim na toplom šljunku, pored martinki. Tata je sada sigurno na spratu, s nogama na sofa: „Idem ja da porazgovaram s tim Kostelom, Kat“, kazaće. Mama će da utopi cigaretu u hladnom socu na dnu šolja za kafu. „Ne, Dejve, to njeno gospodstvo i želi. Ako dovoljno dugo ignorišemo njenu veliku predstavu, počće da ceni koliko činimo za nju...“

Međutim, sutra uveče, mama će početi da brine zbog škole u ponedeljak, jer kad iz škole budu pitali gde sam i zašto nisam na

ispitima, spustiće ona nos u vezi s mojom velikom predstavom. Otići će kod Vinija kući, spremna za obračun. Mama će Vinija živog odrati – odlično, ha! – ali i dalje neće saznati gde sam ja. Rešila sam. Dve noći ću kampovati, pa ću onda da vidim kako se osećam. Pod uslovom da ne kupim cigarete, 13,85 u metalu je dovoljno za dva dana pomfrita, jabuka i keksa. Ako odem u Ročester, mogu čak i da podignem nešto novca iz banke i tako produžim svoj mali odmor.

Oglasi se sirena ogromnog teretnjaka koji plovi nizvodno. Belim slovima na narandžastom koritu piše ZVEZDA RIGE. Pitam se je li Riga grad ili nešto drugo. Šeron i Džeko sigurno znaju. Silno zevnem, legnem na škripavi šljunak i gledam kako talasi koje stvara ogromni brod zapljuskuju obalu.

Gospode, što mi se odjednom pripavalo...

„Sajksova? Živa si? Ej... Sajksova.“ Popodne prodire i sve je kao: *Gde sam?* i *Zašto sam bosa?* i *Što me kog đavola Ed Brubek drži za ruku?* Otrgnem ruku, ustanem, oteturam se nekoliko koraka dok mi tabani rade jao jao jao na vrelom šljunku, a onda udarim glavom u drvenu ogradu.

Ed Brubek nije ni mrdnuo. „To sigurno boli.“

„Znam da boli. Moja je glava.“

„Samo sam hteo da proverim da nisi mrtva.“

Trljam glavu. „Je l' izgledam kao da sam mrtva?“

„Pa, da, pre sekund jesi, malo.“

„E pa, nisam.“ Vidim da je Brubekov bajs položen, a točak mu se još okreće. Štap za pecanje i dalje je vezan za šipku bicikla.

„Samo sam... zadremala.“

„Sajksova, nemoj da mi kažeš da si dovde došla peške iz grada?“

„Ne, došla sam svemirskim skakavcem, ali je smrad odleteo dalje.“

„Ha. Nikad ne bih rekao da si ti neki ljubitelj prirode.“

„Ja nikad ne bih rekla da si ti neki dobročinitelj.“

„Čovek se uči dok je živ.“ Ptica peva, lelujavu-luckasto-cvrkutavo, jedno kilometar dalje. Ed Brubek sklanja crnu kosu s čela. Toliko je preplanuo da bi mogao da bude Turčin ili nešto slično. „Kuda si se to zaputila?“

„Koliko me noge nose dalje od one rupčage.“

„Jao. Kako te je to nevaljali Grejvsend povredio?“

Vezujem martinke. Žulj me boli. „Kuda si ti krenuo?“

„Moj ujak živi tamo.“ Ed Brubek mahne rukom prema kopnu. „U poslednje vreme nije mnogo pokretan i skoro da je slep, zato idem da mu malo pravim društvo. Krenuo sam biciklom u Olholous da pecam kad sam te ugledao i...“

„Pomislio da sam umrla. A nisam. Ne bih da te zadržavam.“

Ed napravi facu koja kaže *Kako hoćeš* pa se penje uz nasip.

Vičem za njim: „Brubek, koliko ima do Olholousa?“

On diže bicikl. „Sedam, osam kilometara. Hoćeš da te povezem?“

Mislim na Viniija i njegov motor i odmahujem glavom. Brubek razmetljivo seda na bicikl i odlazi. Uzimam punu šaku kamenja i bacam je preko vode, snažno i besno.

Ed Brubek, sitan kao trunčica, nestaje iza šumarka šiljastog drveća daleko napred. Nije se osvrnuo. Sad mi je krivo što nisam prihvatila njegovu ponudu. Kolena su mi ukočena, stopala su mi dva ogromna bola, članke kao da mi je neko napao malim bušilicama. Ovakvoj će mi za sedam kilometara trebati večnost, ali Ed Brubek je muško, kao što je Vini muško, a svi muškarcu samo na jedno misle. Želudac mi reži od suve gladi. Zeleni čaj je odličan dok ga piješ, ali od njega pišaš kao konj, a sada mi je u ustima kao da se pacov na samrti posrao. Ed Brubek je muško, dobro, ali nije totalni kreten. Prošle nedelje se posvađao

s gospođom Binkirk, našom profesorkom veronauke, i ona ga je poslala kod direktora zato što ju je nazvao „verskim fanatikom“. To je prozivka za odrasle. Ljudi su ledeni bregovi, možete da vidite tek malčice, veliku većinu ne. Pokušavam da ne mislim o Viniju, ali mislim, i prisećam se kako sam koliko ovog jutra sanjala da sa njim napravim bend. Dalje napred, iza šumarka šiljastog drveća, pojavljuje se Ed Brubek velik kao mrljica, vozi nazad ka meni. Verovatno je zaključio da je prekasno za pecanje, pa se vraća u Grejvsend. Sve je veći, na kraju poprima prirodnu veličinu, i onda razmetljivo koči tako da mu zadnji točak proklizi, što me podseća da je on još dete, iako je i muško. Oči su mu bele na tamnom licu. „Što se ne popneš, Sajksova?“ Pljeska po sicu. „Olholous je kilometrima daleko. Pašće mrak pre nego što stigneš.“

Pristojnom brzinom se klimamo stazom. Kad god se trcnemo, Brubek pita „Dobro si?“ i ja mu kažem „Aha.“ Morski povetarac i povetarac od vožnje zavlače mi se u rukave i povlače mi majicu kao perverzni gospodin Golicavac. Znoj je Brubeku zalepio košulju za leđa. Odbijam da mislim o Vinijevom znoju, i Stelinom... Srce mi ponovo puca i kaplje i peče, kao jod na ogrebotini. Obema rukama se držim za korpu bicikla, ali onda put postaje džombastiji pa hvatam ravnotežu tako što palac provlačim kroz jednu gajku za kaiš na Brubekovim pantalonama. Brubeku se verovatno od toga digao, ali to je njegov problem, a ne moj.

Paperjasta jagnjad štrpka travu. Ovce nas gledaju kao da nameravamo da poslužimo njihove bebe pireom i salatam.

Plāšimo ptice na pritkama, sa zakrivljenim kljunovima; one odleću nisko iznad reke. Vrhovi njihovih krila dodiruju vodu i šire krugove.

Tu se Temza pretvara u more, a Eseks postaje zlatan. Ona mrlja je ostrvo Kenvi; malo dalje, Sautend.

Lamanš je plav kao mastilo; nebo je plavo kao tak za bilijar. Drmusamo se preko pešačkog mosta iznad zardalog potoka, delom močvare, delom dina, dublje u kopno: DOBRO DOŠLI NA OSTRVO GREJN.

To naravno nije pravo ostrvo. Nekada davno, možda jeste bilo.

Ona luckasta, lelujava, cvrkutava ptica nas je pratila. Sigurno.

Olholous na Moru je u suštini veliki izletnički park koji se iz neuglednog seoceta pozadi izliva na obalu. To su samo nizovi prikolica i onih pravougaonih baraka na stubićima u kakvima živi sirotinja u američkim filmovima. Na sve strane ima golišave dece i skroz golih beba, gađaju se vodenim pištoljima, igraju badminton i jurcaju. Pripite keve prevrću očima na zacrvenele očeve koji peku kobasice na roštiljima. Pokušavam da jedem dim. „Ne znam je l' si ti gladna“, kaže Brubek, „al' ja crkavam.“

Ja sa previše oduševljenja kažem: „Malčice“ i onda on ostavlja bicikl kod kioska za prženu ribu, pored *Mini golfa lenjog Rolf*a. Brubek naručuje bakalar i pomfrit, što je dve funte, ali ja naručujem samo pomfrit, zato što je to samo pedeset penija. Ali onda Brubek kaže čoveku za pultom: „Dva bakalara s pomfritom“, i pruža petaka, a tip gleda mene pa onda gleda Brubeka u onom fazonu, kao svaka čast mali, što me užasno nervira jer Brubek i ja nismo momak i devojka, niti ćemo ikada da budemo, koliko god me puta častio prženim bakalarom. Brubek uzima i dve konzerve kole i primećuje moju grimasu. „To je samo pržena riba i pomfrit – bez ikakvih obaveza.“

„Nego šta nego je bez obaveza.“ To zvuči grublje nego što sam nameravala. „Svejedno, hvala.“

Prolazimo pored poslednje kabine i još malo, do betonskog skloništa, na samom kraju dina. Zadah mokraće širi se kroz

uzani prozor, ali se Brubek penje na nizak, ravan krov. „Ovo je bunker“, kaže. „Tu su za vreme rata bila mitraljeska gnezda, za slučaj da Nemci pokušaju da se iskrcaju. Još ih ima na stotine, ako umeš da ih nađeš. Ovo je mir, kad malo bolje razmisliš – kad se mitraljeska gnezda koriste kao stolovi za piknik.“ Gledam ga. U školi se nikad ne bi usudio da kažeš nešto tako pametno. I sama se pentram i osmatram predeo. Sautend je na drugoj obali Temze, dva kilometra daleko, a u drugom pravcu vidim dokove Širnesa na ostrvu Šepi. Onda otvaramo kolu i ja pažljivo odvajam prsten da ga posle stavim u konzervu. Na njih psi mogu da poseku šape. Brubek pruža ka meni svoju konzervu da se kucnemo, kao da je vinska čaša, ali ja ga ne gledam u oči, da mu ne bi svašta palo na pamet, i onda pijemo. Moj prvi gutljaj je *buuuuum* ledene pene. Pomfrit je vruć i oseća se na sirće, poh nam je vreo pod prstima dok ga lomimo da dopremo do masnih ljuspi bakalara. „Super je“, kažem. „Živeli.“

„Bolje ga prave u Mančesteru“, kaže Brubek.

Veliki trouglasti zmaj piše ružičastim repom po plavetnilu.

Ispunjavam pluća jednim Brubekovim danhilom. E, sad je već bolje. Onda pomislim na Stelu Jirvud i Vinija kako puše njegov marlboro u krevetu i odjednom moram da se pretvaram kako mi je nešto upalo u oko. Da bih sama sebi skrenula pažnju, pitam Brubeka: „Dakle, ko je taj tvoj ujak? Onaj kod koga si pre bio.“

„Ujka Norm. Nekada je radio na kranu u cementari *Plavi krug*, ali je prestao da radi. Gubi vid.“

Ponovo duboko uvlačim. „To je grozno. Siroma' čovek.“

„Ujka Norm kaže: 'Sažaljenje je vid zlostavljanja.'“

„Je li on potpuno slep ili samo delimično, ili...?“

„Izgubio je oko 75 posto vida u oba oka, a ostalo će uskoro. Najviše mu smeta što više ne može da čita novine. Kaže da je to kao da traži ključeve po prljavom snegu. Zato skoro svake

nedelje dolazim kod njega biciklom i čitam mu članke iz *Gardijana*. Onda priča o Tačerkinjoj borbi protiv sindikata, i zašto su Rusi u Avganistanu, zašto CIA ruši demokratske vlade po Latinskoj Americi.“

„Zvuči kao škola“, kažem ja.

Brubek odmahuje glavom. „Naši profani većinom samo hoće da se vrate kući u četiri i odu u penziju pre šezdesete, ali moj ujka Norm voli da priča i razmišlja i voli da te navede da i ti pričaš i razmišljaš. Mnogo je pametan čovek. Onda moja ujna spremi bogovski ručak, ujak zadrema, a ja odem da pecam, ako je lepo vreme. Sem ako ne vidim nekog iz svog razreda kako leži mrtav na plaži.“ Gasi cigaretu na betonu. „Dakle. Šta je s tobom, Sajksova?“

„Kako to misliš šta je sa mnom?“

„U petnaest do devet sam te video kako ideš Kraljičinom ulicom, šmugnula si u...“

„Video si me?“

„Aha. Šmugnula si u zatvorenu tržnicu, ali je sedam sati kasnije meta primećena petnaest kilometara istočno od Grejvsenda, u blizini reke.“

„Šta je sad to? Ed Brubek, privatni detektiv?“

Prilazi nam mali pas bez repa, koji se sav uneo u mahanje dupetom. Brubek mu baca pomfrit. „Da sam detektiv, posumnjao bih u nevolje s momcima.“

Glas mi postaje oštar. „To se tebe ne tiče.“

„Tačno. Ali taj seronja nije toga vredan, ko god da je.“

Namrštena, puštam pomfrit da padne psu. Proždire ga tako gladno da pomišljam da je lualica. Isto kao ja.

Brubek pravi levak od papira za čips, da bi tako istresao hrskave mrvice u usta. „Nameravaš da se noćas vratiš kući?“

Borim se da ne zaječim. Grejvsend je crni oblak. Tamo su Vini, Stela i mama. Oni jesu Grejvsend. Na mom satu je 18:19, u to doba se u *Kapetanu Marlouu* širi veseli žagor dok redovni večernji gosti počinju da pristižu. Na spratu će Džeko i Šeron

gledati crtaće sedeći na kauču, sa onim grickalicama od sira i parčetom čokoladnog kolača. Volela bih da sam tamo, ali šta ćemo s maminim šamarom? „Ne“, kažem Brubeku, „ne nameravam.“

„Za tri sata će mrak. Nema još mnogo vremena da nađeš cirkus s kojim ćeš da pobegneš.“

Trava na dinamama se njiše. Preko neba se kotrljaju oblaci iz Francuske. Oblačim jaknu. „Možda ću naći neki fini mali bunker. U kome ne pišaju. Ili ambar.“

Evo i galebova, kao na lastišu, i oni krešteći traže pomfrit. Brubek ustaje i mlatara rukama kao Ludi princ od Olholousa na Moru da bi rasterao galebove, samo onako iz zezanja. „Možda ja znam neko bolje mesto.“

Ponovo se vozimo pravim putem. Prostrana polja u nedodijj ravnoj kao tepsija, s dugačkim crnim senkama. Brubek je sav kao tajanstven u vezi s našim odredištem – „Ili mi veruješ, Sajaksova, ili ne.“ – ali kaže da je toplo, suvo i bezbedno i da je sam tu prenoćio pet ili šest puta kada je išao na noćno pecanje, i zato ja pristajem, bar zasad. Ed kaže da će posle kući u Grejvsend. To je problem sa dečacima: hoće da ti pomognu samo zato što im se sviđaš, ali nema neblamovitog načina da se otkriju njihovi pravi motivi sve dok ne bude prekasno. Ed Brubek deluje okej, i nedelju popodne provodi čitajući slepom ujaku, ali zahvaljujući prokletom Viniju i Steli, više nisam sigurna jesam li dobar sudija ljudske prirode. Pošto se noć bliži, međutim, nemam mnogo izbora. Prolazimo pored ogromne fabrike. Taman sam htela da pitam Brubeka šta se tu proizvodi kada mi on kaže da je to elektrocentrala *Grejn* i da ona snabdeva strujom Grejvsend i pola jugoistočnog Londona.

„Da, znam“, lažem.

Crkva je zdepasta, sa zvonikom koji ima proreze za strele i koji je zlatan na poslednjem svetlu. Šuma zvuči kao beskonačni talasi, a gađci se vrte kao crne čarape u mašini. PAROHIJSKA CRKVA SENT MERI HU, piše na znaku, a ispod toga broj vikarovog telefona. Selo Sent Meri Hu je malo napred, ali to je u stvari tek nekoliko starih kuća i pab gde se ukrštaju dva puteljka. „Posteljina je jednostavna“, kaže Brubek dok silazimo s bicikla, „ali Otac, Sin i Sveti duh paze na bezbednost, a cena noćenja od nula funti izuzetno je konkurentna.“

Da li to on misli na crkvu? „Zezaš, je l' tako?“

„Smeštaj se mora napustiti pre sedam, inače uprava počne da zvoca.“

Da, misli na crkvu. Pravim sumnjičavu facu.

Brubek pravi facu koja kaže: *Uzmi ili ostavi*.

Moraću da uzmem. Kentske močvare nisu prepune udobnih ambara punih tople slame, kao u *Maloj kući u preriji*. Jedini koji sam videla, pre nekoliko kilometara, imao je krov od valovitog lima, a čuvala su ga dva dobermana obolela od besnila. „Zar se crkve ne zaključavaju?“

Brubek kaže: „Da“, na isti način na koji ja kažem „Pa?“ Pošto se uverio da u blizini nema nikoga, dogura bicikl na groblje i sakrije ga između tamnog čupavog drveća i zida, pa me povede na trem. Konfete su nagomilane u prljavim smetovima. „Pazi kapiju“, kaže mi. Iz džepa vadi nekakvu kožnu kesu, a iz nje niz povezanih tankih ključeva i komad metala u obliku slova L. Pošto je poslednji put pogledao na stazicu, gura ključ u bravu i malo ga drmusa.

Meni se steže stomak od pomisli da će nas uhvatiti. „Gde si naučio da provaljuješ u zgrade?“

„Mene tata nije učio da igram fudbal i popravljam bušnu gumu na biciklu.“

„Za ovo bismo mogli u zatvor! To se zove, zove se...“

„Zove se krivično delo provale. Zato moraš da paziš na put.“

„Ali šta tačno da radim ako se neko pojavi?“

„Ponašaj se kao da te je blam, kao da su nas uhvatili da se ljubakamo.“

„Uf – *malo sutra*, znaš.“

On se onda opet onako napola nasmeje, a napola zasikće. „Rekao sam da glumiš. Opusti se, možeš da padneš samo ako panduri mogu da dokažu da si *ti* obila bravu. Ako ne priznaš, i ako paziš da ne zezneš mehanizam...“, on ubacuje kalauz u ključaonicu, „... ko onda može reći da nisi prosto naišla, zatekla vrata odškrinuta i ušla da utoliš radoznalost prema saksonskoj crkvenoj arhitekturi? Uzgred, to nam je priča, za svaki slučaj.“ Brubek prislanja uho uz bravu dok pokušava da je otvori. „Mada sam ovde prenoćio tri nedelje posle Uskrsa i nije bilo žive duše. Plus, nije da nešto hoćemo da ukrademo. Plus, ti si žensko, što znači da treba samo da se rascimzdriš i kažeš ono: 'Molim vas, gospodine vikare, pobegla sam od očuha nasilnika, pa ćeš još dobiti i šolju čaja i keks.“ Brubek pruža ruku da zatraži tišinu: škljoc. „Evo ga.“ Vrata crkve se otvaraju uz savršenu transilvanijsku škripu šarki.

Unutra, crkva Sent Meri Hu smrdi na dobrotvorne prodavnice, a polumrak, zbog vitraža, podseća na voćnu salatu. Zidovi su debeli kao atomsko sklonište i *bam* kad nas Brubek zatvori odjekuje svuda okolo, kao u tamnici. Svod je sav pokriven gredama. Idemo kratkim prolazom između deset ili dvanaest redova klupa. Predikaonica je drvena, krstionica kamena, orgulje su kao nekakav moderni klavir sa auspusima. Ono nalik na stalak je sigurno od lažnog zlata – inače bi ga neki provalnik – Brubekov otac, na primer – odavno odneo. Stižemo do oltarskog stola i dižemo pogled ka prozoru koji prikazuje raspeće. Iz golubice od vitraža šire se zraci. Marije, dva učenika i Rimljanin u podnožju krsta izgledaju kao da raspravljaju je li to počela kiša ili ne. Brubek pita: „Ti si katolikinja, je li?“

Čudi me što je on uopšte nekada o tome i razmišljao. „Mama mi je Irkinja.“

„Znači veruješ u raj i Boga i to?“

Prošle godine sam prestala da idem u crkvu; to je bila do danas najveća svađa s mamom. „Javila mi se kao neka alergija.“

„Moj ujka Norm kaže da je religija 'duhovni aspirin' i ja se na neki način nadam da je u pravu. Osim ako Bog ne izdaje transplantacije ličnosti kada tamo stigneš, raj je jedan beskrajni porodični skup s likovima kao što je moj stric Trev. Gori pakao ne mogu da zamislim.“

„Znači stric Trev nije ujka Norm, je li?“

„Nebo i zemlja. Stric Trev je stariji brat mog oca. 'Mozak operacije', tako je sam sebe prozvao, i to donekle i jeste istina: dovoljno je pametan da pusti jadnike kao što je moj otac da obave prljav posao. Stric Trev preprodaje robu ako je posao uspešan, glumi teflonski tiganj ako stvari prsnu. Čak je pokušao da se nabacuje mojoj mami kada je tata pao, zbog čega smo se uglavnom i preselili na jug.“

„Zvuči kao pravi ljigavac.“

„Da, to ti je stric Trev.“ Psihodelično svetlo na Brubekovom licu tamni kako sunce bleđi. „Pazi, da umirem u nekakvom domu, možda bih i ja želeo sav duhovni aspirin koga mogu da se domognem.“

Spuštam ruku na ogradu oltara. „A šta ako... šta ako je raj stvaran, ali samo na trenutke? Kao čaša vode kada je dan vreo i *umireš* od žeđi, ili kada je neko bez razloga dobar prema tebi, ili...“ Mamine palačinke s toblerone prelivom; tata koji dotrčava iz paba samo da mi kaže: „Laku noć i lepo sanjaj“, ili Džeko i Šeron kad pevaju „Zvončići, zvončići, zvone celu noć, Deda Mraz se skršio i zove upomoć“ svakog bogovetnog Božića i onda se zacenjaju od smeha iako to uopšte i nije nešto smešno; i Brendan koji svoj stari gramofon daje meni a ne nekom svom ortaku. „Recimo da raj nije kao slika koja samo negde zauvek visi, već pre kao... kao najbolja pesma svih vremena, ali pesma

od koje čuješ samo odlomke, dok si živ, iz kola u prolazu, ili... s prozora na spratu kada se izgubiš...”

Brubek me gleda kao da *stvarno* sluša.

I, *jebiga*, pocrvenela sam. „Šta gledaš?”

Pre nego što je stigao da odgovori, ključ začegrcē u bravi.

Sekunde na usporenom snimku polako prolaze pored mene, poput vozića pijanaca, a Brubek i ja smo Stanlio i Olivo, i Starski i Hač, i dve polovine klovnovskog konja, i on me gura kroz drvena vrata koja ranije nisam primetila iza orgulja, u neku prostoriju čudnog oblika s visokom tavanicom i merdevinama koje vode do vrata u tavanici. Mislim da se zove sakristija, ta prostorija, a merdevine sigurno vode u zvonik. Brubek osluškuje kroz odškrinuta vrata; drugog izlaza nema, tu je samo nekakav ormar u uglu. Približavaju nam se glasovi bar dvojice muškaraca; mislim da čujem i treći, ženski. *Sranje*. Brubek i ja gledamo jedno drugo. Naše mogućnosti su sledeće: da ostanemo tu i pokušamo da se izvučemo pričom; da se sakrijemo u ormar; ili da počnemo da se penjemo merdevinama i nadamo se da će se vrata u tavanici otvoriti, a da ovi što dolaze neće poći za nama. Sada verovatno više i ne bismo stigli do merdevina. Brubek me iznenada gurne u ormar, a onda i on ulazi i zatvara vrata najbolje što može. Tešnje je nego što je spolja izgledalo; kao da se krijete u uspravnom mrtvačkom kovčegu – zbijeni uz momka koji vas ne zanima. Brubek uspeva da zatvori vrata...

„Ali čovek veruje da je novi Fidel Kastro, pobogu!” Glasovi ulaze u sakristiju. „Voleli Magi Tačer ili je mrzeli, a ima ih mnogo koji je i vole i mrze istovremeno, ona *jeste* pobedila na izborima, a Artur Skargil nije. Nije izabran čak ni u okviru svog sindikata.”

„Ništa od toga nije suština“, kaže neki Londonac, sudeći po govoru. „Suština ovog štrajka je budućnost. Zato država koristi svaki prljavi trik koji joj je na raspolaganju – špijune iz MI5, laži

u medijima, uskraćivanje socijalnog porodicama rudara... Pazi šta ti kažem, ako rudari izgube, vaša deca će raditi viktorijansko radno vreme za viktorijanske plate.“

Od Brubekovog kolena u butini polako mi trne noga.

Malčice se okrećem. Njegovo *jao jao jao* tiše je od šapata.

„Ne možemo doveka da održavamo u životu industrije koje umiru“, uzvraća provincijalac, „u tome je stvar. Inače bismo i dalje finansirali graditelje zamkova, kopače kanala ili druide. To što Skargil priča, to je ekonomija za neko začarano ostrvo, jednostavno prazne priče.“

Osećam Brubekove grudi kako se dižu i spuštaju na mojim leđima.

„Jesi li nekada bio u nekom rudarskom gradu?“, pita Londonac. „Sada ne možeš, pošto ti panduracija ne dozvoljava da prideš, ali kada se rudnik zatvori, grad umire. Vels i sever nisu jug, Jorkšir nije Kent i energija nije kao bilo koja druga industrija. Energija je bezbednost. Naftna polja u Severnom moru neće trajati doveka, a šta onda?“

„Kvalitetna debata, gospodo“, kaže žena, „ali zvona čekaju?“

Noge zakloparaju po merdevinama; sreća što se nismo opredelili za zvonik. Prolazi minut. Iz sakristije i dalje ni zvuka. Mislim da su se sve troje popeli. Malčice se pomerim, a Brubek zaječi od bola. Usudim se da prošapućem: „Dobro si?“

„Nisam. Gnječiš mi jaja, kad već pitaš.“

„Nema veze, uvek možeš da usvojiš.“ Pokušavam da mu pružim još mesta, ali ga nema. „Da probamo da zbrišemo?“

„Možda je najbolje da se tiho išunjamo, čim...“

Zagušljiva tama odzvanja od zvona. Brubek otvara vrata – svežiji vazduh navire unutra – onda nekako ishrama napolje i pomaže mi da se ispentram. Visoko iznad nas dva bucma lista vise kroz otvorena vrata. Na vrhovma prstiju prilazimo vratima, kao dva totalna degena iz *Skubi Dua*...

* * *

Brubek i ja šibamo niz uličicu kao da smo zbrisali iz zarobljeničkog logora. Zvona u modroj tami zvuče sentimentalno i sjajno. Ja ostajem bez daha pa stajemo kod klupe pored seoskog znaka. „Tipično“, kaže Brubek. „Hoću da se pohvalim svojim veštinama opstanka u prirodi, a umesto toga se krijemo u ormaru. Moram da zapalim. Ti?“

„Aha. Hoće li dugo da zvone?“

„Valjda.“ Brubek mi daje cigaretu i pruža upaljač; uranjam njen vrh u plamen. „Idemo nazad kad odu. Brave sa cilindrom su proste, čak i u mraku.“

„Ali zar ti ne bi trebalo da ideš kući?“

„Zvaću mamu iz govornice pored paba i reći ću joj da ću ipak ostati na noćnom pecanju. Bezazlena laž.“

Potrebna mi je njegova pomoć, ali sam nervozna zbog cene.

„Ne brini, Sajksova. Moje su namere časne.“

Pomišljam na Vinija Kostela i grčim se. „Dobro.“

„Muškarci ne misle *samo* na to kako da se dohvate s devojkama, znaš.“

Ispaljujem zrak dima pravo Brubeku u lice, tako da on mora da zaškilji i skrene pogled. „Već imam starijeg brata“, kažem mu. Nalazimo se pored zaraslog voćnjaka, pa pošto smo završili cigarete, popnemo se da uberemo nekoliko nezrelih jabuka. Tu je cigleni zid za penjanje. Jabuke su kisele kao limun, ali prijaju posle masne večere. Svetla trepere na elektrocentrali pored koje smo ranije prošli. „Eno tamo“, Brubek baca ogrizak jabuke u tom pravcu, „pored onih lenjih svetala na ostrvu Šepi, tamo je farma voća Gabrijela Hartija. Tamo sam prošle godine radio kad su bile jagode i uzimao sam dvadeset pet funti na dan. Imaju spavaonice za berače, i kad se završe ispiti, idem ponovo. Štedim za interejl u avgustu.“

„Šta je interejl?“

„Zezaš?“

„Ne zezam.“

„Karta za voz. Platiš sto trideset funti i onda možeš da se voziš po čitavoj Evropi mesec dana, besplatno. U drugoj klasi, ali nema veze. Od kraja Portugala do vrha Norveške. Možeš i po zemljama istočnog bloka, Jugoslaviji i šta ti ja znam. Berlinski zid. Istanbul. U Istanbulu ima jedan most. Jedan kraj je u Evropi a drugi u Aziji. Hoću da ga pređem peške.“

Negde daleko laje usamljeni pas, ili možda lisica.

Pitam: „Šta ćeš da radiš u svim tim zemljama?“

„Da gledam. Hodam. Da nađem jeftino prenoćište. Da jedem šta jedu lokalci. Da nađem jeftino pivo. Da pokušam da me ne prevare. Da pričam. Da naučim neku reč lokalnog jezika. Prosto da *budem* tamo, kapiraš? Ponekad“, Brubek zagrizi jabuku, „ponekad želim da budem *svugde* odjednom, istovremeno, želim to toliko silno da bih mogao prosto...“ Brubek oponaša kako mu u grudnom košu eksplodira bomba. „Ti nikada nisi to osetila?“

Proleće slepi miš, kao da je na žici u jeftinom filmu o vam-pirima.

„Ne baš, da budem iskrena. Najdalje što sam ja dospela bilo je do Irske, da vidim maminu familiju u Korku.“

„Kako je tamo?“

„Drugačije. Nema barikada i bombi kao na severu, mada se nemiri i dalje osećaju u vazduhu i najbolje je ne pričati o politici. Oni *mrze* Tačerku zbog Bobija Senda i štrajkova glađu. Imam jednu baba-tetku, Ajliš – ona je žena genijalac. Drži kokoške i ima pištolj u šupi za ugalj, a kada je bila mlađa išla je biciklom do Katmandua. Stvarno je išla. Ona je sigurno osećala tu eksploziju da želi *svugde* da bude. Videla sam fotografije i članke iz novina i sve. Živi na jednom dugačkom rtu kod Bantrija – poluostrvo Ovčja glava. To ti je kao kraj sveta. Nema ničega, nema prodavnica, ničega drugog, ali“ – nema mnogo ljudi kojima bih ovo priznala – „stvarno mi se dopalo.“

Mesec je oštar da prst posečeš.

Neko vreme ćutimo, ali to nije neprijatna ćutnja. Onda Brubek kaže: „Sajksova, znaš li ti za drugu pupčanu vrpca?“

Ne mogu više da mu vidim lice. „Šta?“

„Kada si beba u stomaku, postoji jedna vrpca.“

„Znam šta je pupčana vrpca, hvala lepo. Ali druga?“

„Pa, psiholozi kažu da postoji druga pupčana vrpca, nevidljiva, emocionalna, koja te vezuje za roditelje čitavo vreme dok si dete. Onda, jednog dana, posvađaš se s majkom ako si žensko ili sa ocem ako si muško i ta svađa preseca tu drugu pupčanu vrpca. Onda, i samo onda, spreman si da kreneš u beli svet i budeš odrastao čovek, da živiš po svojim pravilima. To je kao neki ritual odrastanja.“

„Ja se sa majkom svađam, ono, *svakodnevno*. Ponaša se prema meni kao da mi je deset godina.“

Brubek pripaljuje novu cigaretu, povlači dim pa mi je dodaje. „Govorim o većoj, goroj svađi. Posle si svesna da se nešto promenilo. Više nisi dete kao pre.“

„A ti te bisere mudrosti deliš sa mnom, zašto?“

Pažljivo iznosi odgovor. „Ako bežiš zato što ti je čale sitni krimos koji tuče majku i baca te niz stepenice kada pokušaš da ga sprečiš, onda je bekstvo pametan postupak. Samo napred. Daću ti svoj novac za interejl. Ali ako si na ovom zidu noćas sedela samo zato što ti je pupčana vrpca prekinuta, onda, jeste, to boli, ali kroz to mora da se prođe. Imaj malo razumevanja za majku. To je tek deo odrastanja. Ne bi zbog toga trebalo da je kažnjavaš.“

„Ona me je *ošamarila*.“

„Sad se garant grize zbog toga.“

„Ti je čak ni ne poznaješ.“

„Jesi li sigurna da je ti poznaješ, Sajksova?“

„Šta ti sad pa *to* znači?“

Brubek na to ne kaže ništa. Pa tako ništa ne kažem ni ja.

* * *

Crkva je tiha kao grob. Brubek spava u gnezdu prašnjavih jastuka. Nalazimo se na nekakvoj galeriji duž zadnjeg zida, tako da nas sledbenici Satane neće primetiti ako dođu na crnu misu. Listovi me bole, žulj me peče, a u mislima mi se neprekidno ređaju prizori sa Vinijem i Stelom. Možda nisam bila dovoljno dobra u seksu? Nisam se oblačila kako treba, nisam pričala kako treba, nisam slušala pravu muziku?

Na mom digitalnom satu sija 22:58. U *Kapetanu Marlouu* su sada upravo najluđi trenuci čitave nedelje: poslednja tura u subotu uveče. Mama, tata i Glenda, koja radi samo vikendom, sigurno padaju s nogu. Bučan zid gostiju maše petacima i desetakama kroz maglu dima i žagor priče, vike, smeha, psovki, flerta... Nikoga neće biti briga gde je Holi noćas završila. Sa džuboksa trešti „*Daydream Believer*“ ili „*Rockin' all Over the World*“ ili „*American Pie*“. Šeron je zaspala s baterijskom pod ćebetom. Džeko je zaspao uz ljude koji sa radija šapuću na stranim jezicima. Gore u mojoj sobi, moj krevet je neraspremljen, moja školska torba je prebačena preko stolice. Gomila opranog veša je odmah pored vrata, gde ga mama stavlja ako je besna na mene, što je u poslednje vreme skoro svakog dana. Veliki sjaj Esekse noću narandžasto sija preko reke, kroz moje razvučene zavese, preko postera „*Zenyatta Mondatta*“ i *The Smiths* koje sam maznula iz *Čarobnog autobusa*. Ali moja soba sada neće početi da mi nedostaje.

Nema šanse.

1. jul

Limene pištaljke, grebuckavi zvuci, ptičja pesma i anđeo od vitraža. Crkvice na ostrvu Grejn, shvatam, obasjana prvim zracima jutarnjeg sunca. Mama. Svađa. Stela i Vini, bude se jedno drugom u naručju. Grlo mi se steže. Slutim da ako je neki muškarac dovoljno puta ulazio u tebe, biće potrebno vreme da ga se otarasiš. Ljubav je čista slobodna radost kada je sve kako treba, ali kada se pokvari, za one dobre časove plaćaš zelenašku kamatu. Šest i tri minuta, kaže moj časovnik. Nedelja. Ed Brubek: eno ga, spava na tim nekakvim jastucima, usta su mu zgnječena i otvorena, kosa raščupana. Njegova kapa za bejzbol je na uredno presavijenoj kariranoj košulji. Trljam sanjive oči. Sanjala sam o Džekou i gospođici Konstantin koja drži otvorenu zavesu od vazduha i kamenim stepenicima kako se dižu kao u nekom filmu o Indijani Džonsu.

Koga briga? Izgubila sam Vinija. Stela mi je otela Vinija.

Ed Brubek hrče kao medved. Brubek svoju devojkicu ne bi prevario. Ako je ima. Većina momaka u mom razredu se pravi kao da su izgubili nevinost na nekoj žurci kod ortaka, posebno oni koji nisu, suču ono paperje što imaju umesto brkova... Ed Brubek se uopšte ne ponaša tako, što verovatno znači da jeste skinuo mrak. Da je s nekim iz naše škole, već bih čula. Mada ne znam. On ume da drži jezik za zubima.

A opet, juče mi je svašta ispričao.

O svom ocu, porodici, o svemu. Zašto baš meni?

Gledam njegovo usnulo, šiljasto, polumuško, poludečaćko lice.

I odgovor je očigledan: *Zato što mu se sviđaš, budalice!*

Ako mu se sviđam, zašto mi se onda nije nabacivao?

Pametan je, shvatam. Natera te najpre da mu budeš zahvalna. Tako je. Naravno. Smatram da je vreme da brišem.

Po ispucaloj stazi rastu maslačak i čičak, a živica je viša od mene. Rano sunce je poput laserskih zraka. Ne znam zašto sam maznula Brubekovu kapu dok sam odlazila, ali mi je sada drago zbog toga. Njemu to neće mnogo smetati. Trebalo bi da presečem preko njiva do glavnog puta za Ročester – računam da ima devet, deset kilometara. Žuljevi će izdržati. Moraće; u sportskoj torbi nemam komplet za prvu pomoć. Osećam da me bocka glad, ali će moj želudac morati da se strpi – u Ročesteru ću naći nešto za jelo. Možda je trebalo da se pozdravim i da zahvalim Brubeku, ali ako bi on odgovorio sa: „Nema frke, Sajksova, ali jesi li sigurna da ne mogu da te odbacim nazad u Grejvsend?“, onako sve vedro, teško bih mogla da odbijem.

Staza se u daljini završava na nekom seoskom imanju. Penjem se preko kapije i obilazim kupusište.

Još jedna kapija. Soko je tačkica na nebu.

Šest dana bi trebalo da bude dovoljno. Policija se zainteresuje za nestale tinejdžere tek kada prođe nedelju dana. Šest dana će pokazati mami da *umem* da se staram o sebi u velikom strašnom svetu. Imaću – kako se ono kaže – imaću jaču pregovaračku poziciju. I to ću da uradim sama, bez Brubeka da mi tu kao glumi dečka. Moraću da pazim da mi novac potraje. Samo da ne zaboravim kako je bilo poslednji put kad sam se oprobala u krađi iz prodavnice.

Jedne nedelje prošle godine gomila nas otišla je u Čatamski roler-disko za rođendan Ali Džesop, ali je bilo tako jadno da smo se ja, Stela i Amanda Kid odšunjale na glavnu ulicu. Amanda Kid je rekla: „Ko je za pecanje, da čujem?“ Ja nisam htela, ali je Stela rekla važi, pa sam glumila da sam kul i onda smo otišle u robnu kuću. Nikada u životu ništa nisam maznula i, iskreno,

zamalo se nisam upišala od straha, ali sam samo gledala Stelu. Stela je pitala prodavačicu nešto besmisleno i malo kasnije je kao slučajno oborila dva karmina sa štanda za kozmetiku. Kada se sagnula da ih podigne, jedan je stavila u čizmu. Uradila sam to isto s nekim minđušama koje su mi se dopale i dok sam izlazila čak sam pitala prodavačicu dokle rade. Pošto smo se našle napolju na sigurnom, čitav svet je delovao drugačije, kao da su se pravila promenila. Ako si dovoljno drzak, možeš da imaš sve što poželiš. Amanda Kid je uzela naočari za sunce vredne deset funti, Stela karmin este loder, a moje minđuše s lažnim dijamantima iskrile su kao prave. Onda smo otišle u prodavnicu slatkiša, gde smo Amanda Kid i ja trpale bombone u džepove dok je Stela pričala momku koji tu radi kako ga odavno gleda, i kako je čak i sanjala o njemu, i da li bi on išao da se prošetata sa njom negde nasamo posle posla? Na kraju smo otišle u robnu kuću *Vulvort*. Stela i ja smo otišle da pogledamo top 40 singlove, skroz nevino, ali sledećeg časa su nas šef i prodavac ogradili, a čuvar je držao za ruku Amandu Kid – bleđu kao kreč – i govorio: „Sa ove dve je ušla u prodavnicu.“ Šef nam je naredio da pođemo gore u njegovu kancelariju. Meni su zgasli sva snaga volje i prkos, ali je Stela prasnula: „Ko mi se to obraća?“ Glas joj je zazvučao bogataški i oštro.

Šef je rekao: „Samo mirno pođi, dušo“, i pokušao da joj spusti ruku na rame.

Stela ju je pljesnula i na sav glas viknula: „Sklanjaj prljave šape s mene, užasni starče! Nemam pojma zašto si povezao moju sestru i mene sa ovom... *kradljivicom*“, iskezila se Amandi Kid, koja se sada tresla i jecala, „ali ćeš nam *tačno* reći zašto bismo mi krale neko đubre koje prodaješ u svojoj bednoj prodavnici“ – tu je ispraznila torbicu na pult s pločama – „i *bolje bi ti bilo da si u pravu*, gospodine šefe, ili ti od mog oca sledi krivična prijava odmah u ponedeljak ujutro. Slučajno da se nisi zeznuo: ja znam koja su moja prava.“ Mnoge mušterije su zverale u

našem pravcu i, čudo nad čudima, šef se povukao, promrsio je da je možda čuvar pogrešio i da možemo da idemo. Stela je prasnula: „Znam da možemo da idemo!“, vratila stvari u torbicu i mi smo uvređeno izašle.

Ušunjale smo se nazad u roler-disko i nikome nismo rekle šta se desilo. Mama Amande Kid je morala da ode po nju i ja sam se uspaničila da će nas ona otkucati, ali se nije usudila. Amanda Kid je te nedelje ručala u drugom društvu, i posle više nikad nismo zaista razgovarale. Ona je sada druga najbolja učenica u našoj godini, tako da joj je možda koristilo što su je uhvatili, na neki način. Stvar je u tome da ja, za razliku od Stele, nisam prirodni lopov ni prirodni lažov. Tog dana u *Vulvortu* čak me je ubedila da *jesmo* nevine. A vidi kakvu je budalu napravila od mene kada je na mene došao red da budem amandakidovana. Zar Steli ne trebaju prijateljice? Ili su za Stelu prijateljice prosto način da dođe do onoga što želi?

Levo od mene je strm nasip, po kome ide širok put, a na desnoj je polje iskrčeno, sudeći po izgledu, za ogromni stambeni blok. Ima buldožera, kopača, prenosivih ve-ce kabina, visoke žičane ograde i plakata koji kažu: NOŠENJE KACIGE OBAVEZNO, a preko znaka na kome piše NEZAPOSLENI-MA ZABRANJEN PRISTUP neko je napisao CRNCI MARŠ NAPOLJE, plus nekoliko kukastih krstova, tek koliko da ne bude zabune. Još je rano, 07:40. Brubek će se vraćati biciklom kući, ali će u pabu mama i tata još ležati u krevetu. Ispred mene se nalazi ulaz u podvožnjak. Pošto sam prešla stotinak metara, vidim tamo nekog dečaka, i stajem, i to je stvarno čudno, ali mogla bih se zakleti...

To je Džeko. Samo stoji tamo i gleda me. Znam da je pravi Džeko skoro trideset kilometara daleko, da crta lavirinte, čita knjigu o šahu ili radi nešto drugo džekovsko, ali dete koje gledam ima istu razbarušenu smeđu kosu, stoji na isti način, ima čak i isti crveni *Liverpulov* dres. Poznajem Džeka, ovo je ili on

ili njegov jednojajčani blizanac za koga do sada niko nije znao. Nastavljam da hodam, ne usuđujem se da trepnem da on ne bi nestao. Pošto sam mu prišla na pedeset metara, mahnem, a dečak koji ne može biti moj mali brat mahne zauzvrat. Zato viknem njegovo ime. Ne odaziva se, samo se okrene i odlazi ispod podvožnjaka. Ne znam kako to da shvatim, ali dajem se u trk, strepim da je Džeko pobegao od kuće da bi me našao, iako je onaj razumni deo mene siguran da to ne može biti on jer kako bi Džeko znao gde da me traži?

Trčim koliko me noge nose, znam da se dešava nešto čudno, ali ne znam šta. Podvožnjak je samo za pešake i bicikliste tako da je vrlo uzan, a dugačak za širinu četiri kolovozne trake i trave između njih, ispod kojih se nalazi. Ispred mene, dole pa onda malo gore, izlaz je kvadrat polja, neba i krovova. Napravila sam nekoliko koraka unutra pre nego što sam primetila: umesto da ka sredini podvožnjaka postaje tamnije, zapravo postaje svetlije; umesto da zvuci više odjekuju, oni postaju prigušeniji. Kažem sebi: *to je samo iluzija, ne brini*, ali posle samo još nekoliko koraka, sigurna sam: podvožnjak menja oblik. Širi je i viši, sa četiri ugla, velika odaja romboidnog oblika... postaje negde drugde. Neverovatno je i užasavajuće. Znam da sam budna, ali znam i da ovo ne može biti stvarno. Potpuno prestajem da hodam; bojim se da ću udariti u zid. Gde je ovo? Nikad nisam bila ni na kakvom sličnom mestu. Je li ovo dnevna mora? Da li se to opet javlja? Levo i desno od mene ima uzanih prozora, desetak koraka daleko. Neću da pogledam kroz njih – oni bi trebalo da su daleko iza zidova podvožnjaka – ali kroz levi prozor vidim dine, sive dine, kako se penju ka visokom grebenu, ali kroz desni prozor je tamnije: dine se spuštaju ka moru, ali to je crno more, potpuno crno-crno, kao tama u kutiji u pećini kilometar ispod zemlje. Nasred odaje, gde god da smo, pojavio se dugački sto, i ja prolazim s leve strane stola, i vidi, tu je neka žena, drži korak sa mnom, s desne strane. Mlada je i lepa na hladan način,

poput glumice koja se ne može dodirnuti; ima beloplavu kosu i put belu kao mleko, bujne rumene usne i ponoćnoplavu balsku haljinu poput žene iz bajke...

Gospođica Konstantin, iz moje fotelje kad mi je bilo osam godina. Zašto mi um sada ovo radi? Idemo ka slici koja visi u oštrom uglu, na kojoj je čovek poput sveca iz biblijskih vremena, ali njegovo lice nema oči. Sada sam tek koji centimetar daleko. Na svečevom čelu je crna tačka, odmah iznad mesta gde mu se spajaju obrve. Raste. Tačka je mrlja. Mrlja je oko. Onda osećam isto na svom čelu, na istom mestu, ali nisam više sasvim sigurna jesam li i dalje Holi Sajks, ne baš, mada ako nisam ja, ko sam onda? Iz te tačke između mojih očiju nešto izrasta i onda tu lebdi. Ako ga pogledam pravo, nestane, ali ako malo skrenem pogled, vidim da je kao nekakva mala, svetlucava planeta. Onda izlazi druga, pa još jedna i još jedna. Četiri svetlucanja. Osećam ukus zelenog čaja. Onda kao da bombe eksplodiraju i gospođica Konstantin urla, a njene ruke su kandže, ali ju je nešto odbacilo, odletela je od plavog svetla koje ju je ošinulo kao bičem. Usta starog sveca su se otvorila, puna životinjskih zuba, i metal vrišti a kamen ječi. Prilike i senke pojavljuju se kao u lutkarskom pozorištu senki u glavi čoveka koji gubi razum. Neki stariji čovek skače na sto. Ima oči pirane, crne kovrdže, slomljen nos, crno odelo, a iz njega se širi čudno indigo svetlo, kao da je radioaktivan. Pomaže gospođici Konstantin da ustane, a ona upire prst sa srebrnim vrhom pravo u mene. Crni plamenovi i rika glasna kao motor mlaznjaka ispunjavaju sve, ne mogu da bežim i ne mogu da se borim, i više čak ništa ni ne vidim, mogu samo da stojim i da slušam glasove, kao glasove koji viču dok se zgrada ruši na svoje vlasnike, ali čujem jedan razgovetan glas koji govori: *Biću ovde*. Onda sledi novo drmanje, i svetlost blistavija od sunca raste i raste i raste sve dok mi se oči ne rastope u dupljama...

...i sivilo ulazi kroz pukotine, takođe i ptičji pev i zvuk kamiona koji prolazi iznad glave, i oštar bol od izvrnutog članka, i ja čučim na betonu ispod podvožnjaka, tek nekoliko koraka od izlaza. Povetarac koji smrdi na izduvne gasove zapahne mi lice i sada je gotovo, moja dnevna mora, moja vizija, moja šta god da je bila, gotova je. Nemam koga da pitam: *Jesi li i ti to video?* Postoje samo one reči: *Biću ovde*. Isteturam se na svetlo, na suvo plavo jutro, i dalje se tresući zbog toga što je sve toliko iščašeno, pa sedam na travnatu kosinu. Možda su dnevne more kao rak, koji se povuče pa se vrati kad pomisliš da je najgore prošlo. Možda se ono čime me je doktor Marinus sredio sada istrošilo. Možda je stres od juče, zbog mame i Vinija i svega, ponovo nešto probudio. Prosto nemam pojma. Od Džekoa nema ni traga, što znači da sam i njega sigurno izmislila. Dobro. Drago mi je da je on na sigurnom u *Kapetanu Marlouu*, trideset kilometara daleko, bez obzira na to što bih volela da ga vidim, da znam da je dobro, iako znam da je u redu i da nemam razloga da brinem.

Prvi put kad sam videla Džekoa, bio je u inkubatoru zato što se prerano rodio. To je isto bilo u Grejvsenskoj opštoj bolnici, mada je porodilište u drugoj zgradi. Mama, kojoj su upravo uradili carski rez, nikad nije izgledala umornije, ali ni srećnije. Rekla nam je da se pozdravimo s našim malim bratom Džekoom. Tata je u bolnici proveo čitav dan pre toga, izgledao je i mirisao kao da je čitavu nedelju spavao na parkingu. Šeron je, sećam se, bila silno nesrećna što je izgubila krunu najvećeg slatkiša u *Kapetanu Marlouu*, posebno pred tim crvićem u peleni iz koga vire cevi. Brendanu je bilo petnaest godina i zgranuo se zbog silnog urlanja, dojenja, bljuvanja i kake u sobi. Ja sam kucnula po staklu i rekla: „Zdravo, Džeko, ja sam tvoja starija sestra“, a njegovi prstići su zaigrali, tek malo, malčice, kao da mi maše. To je živa istina; niko drugi nije video, ali sam ja osetila